

Міністерство освіти і науки України
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ННІ – Навчально-науковий інститут економіки, управління і бізнесу
ім. Г.Е.Вейнштейна

Кафедра – Фінансів, обліку та аудиту

Ступінь вищої освіти – перший (бакалавр)

Спеціальність – 071 «Облік і оподаткування»

Освітня програма – «Облік і аудит»

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА БАКАЛАВРА

**на тему: «Фінансові результати діяльності ТОВ «ДРУЖБА СВК»:
облік та аналіз»**

ШИФР КРБ.ФОтаА.1.579-03.3.4

Здобувачки: _____ Сидорова Н.О.

Керівники: _____ проф. Мельник Ю.М.

_____ доц. Маркова Т.Д.

Кваліфікаційна робота допускається до захисту

Рішення кафедри від ” 4 “ червня 2026 р., протокол № 14.

Завідувач кафедри фінансів, обліку

та аудиту

_____ Наталія КУПІНА

ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ННІ – Навчально-науковий інститут економіки, управління
і бізнесу ім. Г.Е.Вейнштейна

Кафедра – Фінансів, обліку та аудиту

Ступінь вищої освіти – перший (бакалавр)

Спеціальність – 071 «Облік і оподаткування»

Освітня програма – «Облік і аудит»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Зав. кафедри фінансів, обліку та аудиту

«_____» _____ 2025 р.

ЗАВДАННЯ

НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ ЗДОБУВАЧКИ

Сидорової Наталії Олександрівни

-
1. Тема роботи: **«Фінансові результати діяльності ТОВ
«ДРУЖБА СВК»: облік та аналіз»**

Затверджена наказом ОНТУ від 24 жовтня 2025 р. наказ № 579-03

2. Термін здачі здобувачем закінченої роботи 4 червня 2026 р.
  3. Вихідні дані до роботи: Звітні дані про діяльність підприємства за
два роки.
-
4. Перелік питань, які потрібно розробити: Сутність, значення та
законодавча база обліку фінансових результатів діяльності.
Техніко економічна характеристика підприємства та аналіз
фінансових результатів за два роки на ньому. Організація
бухгалтерського обліку на підприємстві та обліку фінансових
результатів на ньому. Висновки та пропозиції.
-
5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових
креслень) таблиць – 22 , рисунків – 4.

6. Консультанти по роботі, із зазначенням розділів роботи, що стосуються їх:

Розділ	Консультант (вчене звання, П.І. п-Б)	Підпис, дата	
		Завдання видав	Завдання прийняв

7. Дата видачі завдання 2 лютого 2026 р.

Керівники _____ Мельник Ю.М.

_____ Маркова Т.Д.

Завдання прийняв до виконання _____ Сидорова Н.О.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

Назва етапів кваліфікаційної роботи	Термін виконання етапів роботи	Примітка
1. <i>Розробка теоретичного розділу кваліфікаційної роботи</i>	2.02.26 - 10.03.26	
2. <i>Техніко-економічна характеристика підприємства та аналіз за напрямом кваліфікаційної роботи за два роки</i>	11.03.26 - 11.04.26	
3. <i>Організація бухгалтерського обліку на підприємстві та обліку за напрямом кваліфікаційної роботи на ньому</i>	12.04.26 - 25.05.26	
4. <i>Оформлення кваліфікаційної роботи</i>	25.05.26 - 4.06.26	

Здобувачка вищої освіти _____ Сидорова Н.О.

Керівники роботи _____ Мельник Ю.М.

_____ Маркова Т.Д.

Несу відповідальність за ідентичність електронного та друкованого варіантів кваліфікаційної роботи, даю згоду на обробку персональних даних та не заперечую проти розміщення кваліфікаційної роботи на офіційних web-ресурсах ОНТУ.

Підтверджую, що в кваліфікаційній роботі відсутні порушення норм академічної доброчесності.

Здобувачка вищої освіти Сидорова Н.О. _____

АНОТАЦІЯ

кваліфікаційної роботи бакалавра на тему: **«Фінансові результати діяльності ТОВ «ДРУЖБА СВК»: облік та аналіз»**

У *першому розділі* кваліфікаційної роботи на основі вивчення законів та національних стандартів бухгалтерського обліку розкривається теоретичні основи визначення фінансових результатів діяльності підприємства, порядок визначення й обліку доходів, витрат та фінансових результатів.

В *другому розділі* відображено інформацію про об'єкт дослідження – ТОВ «ДРУЖБА СВК», техніко-економічна характеристика, наведені загальні фінансово-економічні показники, поглиблений економічний аналіз фінансових результатів підприємства.

Практика обліку фінансових результатів на підприємстві відображено у *третьому розділі*. Саме в ньому характеризуються загальна характеристика організації обліку, облік результатів основної діяльності, результати звичайної діяльності та надзвичайних подій.

Кваліфікаційна робота містить:

текстової частини – 78

таблиць – 22

рисуноків – 4

додатки – 2

ЗМІСТ

ВСТУП	5
1.ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА	10
1.1. Теоретичні основи визначення фінансових результатів діяльності підприємств.....	10
1.2. Порядок визначення й облік доходів підприємств.....	15
1.3. Порядок визначення й облік витрат підприємств.....	29
1.4. Порядок визначення й облік фінансових результатів діяльності підприємств, їх відображення в фінансовій звітності.....	39
2. ЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ДІЯЛЬНОСТІ ТОВ «ДРУЖБА СВК»	44
2.1. Техніко-економічна характеристика ТОВ «ДРУЖБА СВК».....	44
2.2. Поглиблений економічний аналіз фінансових результатів діяльності ТОВ «ДРУЖБА СВК»	47
2.3. Загальний аналіз фінансового стану підприємства.....	54
3. ПРАКТИКА ОБЛІКУ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА	64
3.1. Загальна характеристика організації обліку на підприємстві.....	64
3.2. Облік результатів основної діяльності.....	66
3.3. Облік результатів звичайної діяльності та надзвичайних подій ...	70
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ	75
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	79
ДОДАТКИ	83

ВСТУП

Становлення і розвиток вітчизняної ринкової економіки суттєво змінюють як зовнішнє, так і внутрішнє середовище функціонування підприємств різних організаційно-правових форм, зміст їх господарської діяльності. Вагомим явищем став розвиток підприємництва, що впливає на всі сторони суспільного життя завдяки гнучкості та чутливості до ринкової кон'юнктури, сприйняттю технологічних інновацій, здатності розширювати обсяг своєї діяльності відповідно до попиту за незначних інвестицій, сприяє зайнятості населення. У світі підприємства забезпечують від 40 до 70 відсотків валового внутрішнього продукту, тоді як в Україні їх вклад складає до 15 відсотків. При цьому значна їх кількість є збитковими протягом ряду років майже за всіма видами економічної діяльності.

В цьому зв'язку важливого значення набувають дослідження причинно-наслідкових зв'язків, пов'язаних з процесом формування фінансових результатів підприємств України, їх оцінкою, прогнозуванням та забезпеченням позитивного результату – прибутку, який є одним з основних власних джерел формування фінансових ресурсів підприємств, необхідних для забезпечення їх поточної діяльності та подальшого розвитку. Збільшення прибутку підприємницьких структур в значній мірі впливає на темпи економічного розвитку країни, її адміністративно-територіальних одиниць, зростання суспільного багатства та підвищення життєвого рівня населення.

Ряд авторів Довгань О.А. [7], Толкачова Н.А. [30], що досліджували підприємництво зробили значний внесок у розробку теоретико-методологічних основ становлення підприємництва, їх фінансової підтримки з боку держави, формування фінансових ресурсів, тощо. Разом з тим, недостатньо досліджувався процес формування та використання фінансових результатів підприємств.

Зважаючи на значимість підприємств для життєзабезпечення суспільства, важливим завданням постає дослідження та обґрунтування порядку формування, розподілу та використання їх фінансових результатів.

Авторами Довгань О.А. [7], Єфімова О.В. [9] уточнено визначення поняття «фінансові результати підприємства», підходи щодо визначення фінансових результатів підприємств в умовах трансформаційних змін обліку. Враховуючи, що найбільш важливою складовою економічної безпеки підприємництва є його фінансовий стан, на який впливають зовнішні та внутрішні чинники, у наукових працях Довганя О.А. [7], та Єфімової О.В. [9] запропоновано удосконалення методики оцінки фінансового стану підприємств, що ґрунтується на визначенні сукупності досліджуваних підприємств за рівнем відповідних фінансових показників та надає можливість виявити тенденції зміни їх фінансового стану.

В роботі також дістали подальшого розвитку напрями прогнозування прибутку підприємств на основі систематизації класифікації прогнозів залежно від цілей прогнозування та інших відповідних ознак; система управління витратами підприємства, до якої запропоновано включити положення, що ґрунтуються на обліку витрат за місцями їх виникнення, стимулюванні економії, що надасть можливість мінімізувати виробничі витрати; підходи щодо оподаткування єдиним податком з урахуванням встановлення відповідної класифікації підприємств, у тому числі запровадження диференційованих ставок єдиного податку для фізичних осіб залежно від обсягу доходу, упорядкування системи оподаткування єдиним податком малих підприємств та зміни в оподаткуванні прибутку підприємств за Податковим Кодексом України.

Авторами Савицька Г.В. [26], Толкачова Н.А. [30] розкрито методи планування прибутку, здійснено їх оцінку, визначено напрями удосконалення розподілу і використання прибутку, розроблено модель прогнозування чистого прибутку підприємств, яка ґрунтується на сукупності фінансово-економічних показників, що характеризують їх економічний потенціал, і дозволить визначати обсяг прибутку залежно від доходів і витрат та наявності у суб'єкта малого підприємництва ресурсів для отримання відповідного прибутку; запропоновано методологічні засади в частині розрахунку обсягу змінних витрат до виручки від реалізації продукції, що дозволить диференціювати сукупні витрати на змінні та постійні, визначати напрями зростання прибутку та надасть можливість

удосконалити систему управління витратами суб'єкта господарювання.

Теоретичні положення та висновки роботи, що розкривають механізм формування фінансових результатів діяльності суб'єктів господарювання, мають практичне значення у процесі удосконалення фінансової діяльності підприємств.

Мета кваліфікаційної роботи полягає в дослідженні порядку формування, розподілу та обліку фінансових результатів діяльності підприємств, зокрема на прикладі ТОВ «ДРУЖБА СВК».

Для досягнення поставленої мети в роботі ставляться наступні **завдання**:

- розглянути теоретичні аспекти визначення фінансових результатів діяльності підприємства;
- вивчити порядок визначення та обліку доходів підприємств;
- проаналізувати облік витрат підприємства;
- дослідити порядок формування та обліку фінансового результату;
- оцінити фінансові результати ТОВ «ДРУЖБА СВК» на практиці;
- дослідити загальну характеристику організації обліку на підприємстві;
- сформулювати пропозиції щодо покращення фінансових результатів підприємства.

Об'єктом дослідження – фінансово-господарська діяльність ТОВ «ДРУЖБА СВК».

Предмет дослідження – процес формування, обліку та аналізу фінансових результатів діяльності підприємства.

Ряд авторів, таких як Бутинець Ф.Ф. [3], Грабова Г.Й. [5] зробили значний внесок у розробку теоретико-методологічних основ становлення підприємництва, їх фінансової підтримки з боку держави, формування фінансових ресурсів. Разом з тим, недостатньо досліджується процес формування та використання фінансових результатів підприємств [26, 30]. У цьому контексті важливим є дослідження та обґрунтування порядку формування, розподілу та використання фінансових результатів як ключового елементу фінансової стабільності підприємств [5].

Методологічною основою є наукові методи: абстрактно-логічний,

монографічний, розрахунковий, порівняння, економіко-статистичний, аналітичний, спостереження.

Інформаційною базою дослідження під час написання кваліфікаційної роботи було використані наукові праці зарубіжних і вітчизняних фахівців із питань організації, аналізу та обліку фінансових результатів, основні нормативно-правові акти, регулюючі цю сферу, і інформація практичного характеру.

Практичне значення одержаних результатів. Практичне значення проведених досліджень полягає в розробці пропозицій щодо удосконалення обліку фінансових результатів діяльності підприємства.

Апробація результатів роботи. Основні теоретичні та практичні результати дослідження доповідалися та отримали позитивну оцінку на науковій конференції здобувачів вищої освіти ОНТУ (секція фінанси, облік і аудит) 24-27 березня 2026 року, на VI Всеукраїнській студентській науково-практичній конференції «Актуальні аспекти соціально-економічного розвитку України: погляд молоді» 17-18 квітня 2024 року, на VIII Всеукраїнській студентській науково-практичній конференції «Актуальні аспекти соціально-економічного розвитку України: погляд молоді» 16-17 квітня 2026 року, на науковому колоквіуму «Дослідження сучасних аспектів та інструментів: фінансів, банкінгу, фінансового обліку, аналізу та аудиту в системі управління діяльністю суб'єктів національної економіки» 17 квітня 2026 (додаток А).

Публікації. Результати дослідження опубліковано у:

- Збірнику матеріалів VI Всеукраїнській студентській науково-практичній конференції «Актуальні аспекти соціально-економічного розвитку України: погляд молоді» 17-18 квітня 2024 року [28];

- Збірнику матеріалів VIII Всеукраїнській студентській науково-практичній конференції «Актуальні аспекти соціально-економічного розвитку України: погляд молоді» 16-17 квітня 2026 року [27];

- Збірнику наукових праць молодих учених, аспірантів та студентів, ОНТУ 2026 [30].

Структура і обсяг роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг кваліфікаційної роботи становить 85 сторінок, у тому числі 78 сторінок основного тексту, список використаних джерел зі 33 найменувань на 4 сторінки, 2 додатки обсягом 3 сторінки. Робота містить 4 рисунків і 22 таблиць, загальний обсяг яких складає 26 сторінок.

1.ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

1.1.Теоретичні основи визначення фінансових результатів діяльності підприємств

На всіх етапах розвитку бухгалтерського обліку визначення фінансового результату майже беззаперечно визнавалося основною метою обліку. У різні часи у центрі уваги обліковців знаходилися прибуток і методика його розрахунку. У зв'язку із цим поставало багато проблем, пов'язаних із його визначенням, обліком та відображенням у звітності.

Головною метою створення та подальшої діяльності будь-якого господарюючого суб'єкту незалежно від виду його діяльності чи форми власності є отримання кінцевого фінансового результату, тобто прибутку. Головною метою діяльності організації будь-якої організаційно-правової форми є отримання прибутку від фінансово-господарської діяльності. Прибуток є показником, який найбільш повно відображає ефективність виробництва, обсяг і якість виробленої продукції, стан продуктивності праці, рівень собівартості. Тому одна з найважливіших складових частин аналізу фінансового стану фірми: аналіз фінансових результатів її діяльності.

Фінансові результати – це заслуга організації. Прибуток при цьому є результатом гарної роботи або зовнішніх об'єктивних і суб'єктивних факторів, а збиток є наслідком поганої роботи або зовнішніх негативних чинників. Крім того, ефективність виробничої, інвестиційної і фінансової діяльності також виражається у фінансових результатах. Кінцевий фінансовий результат діяльності підприємств є предметом дослідження багатьох авторів. Їх розуміння сутності цього поняття далеко неоднозначно.

Так, наприклад, в книзі «Корпоративні фінанси і банківська справа» [13] під фінансовим результатом є різницею між доходами і витратами організації. Але дане визначення недостатньо точно характеризує сутність фінансового результату.

Найбільш ємне визначення дає Толкачова Н.А. Під фінансовим результатом вона розуміє приріст або зменшення капіталу організації в процесі фінансово-господарської діяльності за звітний період, який виражається у формі загального прибутку або збитку. У свою чергу О.В. Єфімова вважає, що фінансовий результат – це прибуток. Але в той же час вона відзначає, що «дійсно кінцевий результат той, правом розпоряджатися яким, мають власники», і в світовій практиці під ним мається на увазі «приріст чистих активів». Вивчаючи точки зору різних авторів, найбільш цікавою видається думка Г.В. Савицької, яка пише, що фінансові результати діяльності підприємства характеризуються сумою отриманого прибутку і рівнем рентабельності. Таким чином, фінансовий результат визначається як приріст або зменшення вартості майна при постійному капіталі на початок і кінець періоду.

Трактування сутності «фінансові результати» різними авторами систематизовано у табл. 1.1.

Таблиця 1.1 – Сутність поняття «фінансові результати» різними авторами*

<i>Автор</i>	<i>Визначення поняття</i>
Скрипник М.І	Це прибуток або збиток, який отримує господарюючий суб'єкт унаслідок своєї діяльності. Це поняття тісно пов'язане з поняттями прибутків та збитків; вважається, що прибуток є синонімом фінансового результату. Прибуток є основним джерелом фінансування розвитку підприємства, вдосконалення його техніко-технологічної бази, забезпечення всіх форм інвестування.
Мардус Н.Ю., Брік С.В	Фінансовий результат доцільно розглядати як об'єкт та інструмент, що базується на принципах відповідності витрат доходам і є основним показником в управлінні господарською діяльністю підприємства.
Нагорна І.В., Бондаренко В.О.	Фінансовий результат діяльності визначає стан підприємства як і на сьогодні так і прогнозує його можливості в перспективі.
Бутинець Ф.Ф.	Розкриває фінансовий результат через прибуток або збиток організації (співставлення доходів та витрат підприємства, відображених у звіті)
Загородній А.Г., Вознюк Г.Л.	Це різниця між доходами та витратами підприємства чи його окремого підрозділу за певний час (приріст чи зменшення вартості власного капіталу підприємства внаслідок діяльності у звітному періоді).
Лучко М.Р., Жукевич С.М., Фаріон А.І.	Поняття «фінансовий результат» визначають як суму валового доходу від звичайної і надзвичайної діяльності підприємства, зменшеного на суму витрат, пов'язаних із виконанням господарської діяльності на підприємстві, непрямих податків та податку на прибуток за окремий звітний період.
Лесюк А.С.	Під фінансовими результатами слід розуміти збільшення прибутку (збитку) та підвищення рівня рентабельності (збитковості) підприємства від фінансово-господарської діяльності за звітний період.

<i>Автор</i>	<i>Визначення поняття</i>
Яременко Л.М., Авдалян К. В.	Фінансовий результат підприємства виступає основою економічного розвитку і зміцнення фінансових відносин з контрагентами та відображає ефективність його господарювання за всіма напрямками діяльності.
Мазур В.П.	Зіставлення доходів із витратами в певному періоді розкриває загальноекономічний зміст фінансових результатів.
Скасюк Р.В.	Трактує фінансовий результат як якісний та кількісний показник результативності господарської діяльності підприємства.
Зудова І.Ю., Стась О.Г.	Розглядається фінансовий результат як різниця між позитивними та негативними грошовими потоками підприємства, відповідно доходів та витрат у певному звітному періоді, який оцінюється за потребами користувачів фінансової звітності.
Мулик Т.О., Маренська О.А. Пльонсак О.Л.	Фінансові результати діяльності підприємства характеризуються приростом чистих активів, основним джерелом якого є прибуток від операційної, інвестиційної та фінансової діяльності.

*складено на підставі джерел [21]

Підсумовуючи вищевикладене, слід зазначити, що погляди різних авторів на визначення сутності поняття «фінансовий результат» різноманітні.

У зв'язку з тим, що під поняттям «фінансовий результат» розуміються різні види прибутків і збитків, необхідна певна систематизація використовуваних термінів.

Розглянемо найбільш часто поширені класифікаційні ознаки фінансових результатів підприємства.

1. *За джерелами формування, які використовуються в обліку:* прибуток (збиток) від продажів; прибуток (збиток) від інших операцій, зокрема реалізації майна; балансовий прибуток (збиток).

2. *За джерелами формування за основними видами діяльності організації:* прибуток (збиток) від операційної діяльності; прибуток (збиток) від інвестиційної діяльності; прибуток (збиток) від фінансової діяльності.

3. *За складом елементів:* маржинальний прибуток; валовий прибуток; чистий (нерозподілений) прибуток (непокритий збиток).

4. *За характером оподаткування:* оподатковуваний прибуток; прибуток, який не підлягає оподаткуванню.

5. *За періодом формування:* прибуток (збиток) попереднього періоду; прибуток (збиток) звітного періоду; передбачуваний прибуток (збиток).

6. *За ступенем узагальнення:* прибуток (збиток) організації;

консолідований прибуток (збиток).

Існує кілька трактувань поняття прибуток. Наприклад, К. Маркс в «Капіталі» визначив прибуток як модифіковану, затемнюючу свою сутність додаткову вартість. Джерелом додаткової вартості автор «Капіталу» вважав експлуатацію, неоплачений додаткову працю найманих робітників. За Марксом, це зовнішня форма прояву сутності буржуазного економічного ладу, буржуазних виробничих відносин. Таким чином, експлуатація – це головне, що лежить в самій основі марксистської трактуванні прибутку. У сучасному розумінні прибуток – це узагальнюючий показник для діяльності підприємства, в якому відображаються і зростання обсягу виробництва, і підвищення якості продукції, і скорочення витрат. Прибуток, як результат фінансової діяльності, виконує певні функції. В першу чергу, прибуток відображає економічний ефект, який був отриманий в результаті діяльності підприємства. Вона становить основу економічного розвитку. Зростання прибутку створює фінансову базу для самофінансування, розширеного відтворення, рішення проблем соціального та матеріального характеру трудового колективу.

За рахунок прибутку здійснюються зобов'язання підприємств перед бюджетом, банками та іншими організаціями. Крім того, слід зазначити, що прибуток є не тільки фінансовим результатом, але і основним елементом фінансових ресурсів. Звідси випливає, що прибуток виконує відтворювальну, стимулюючу і розподільну функції. Вона характеризує ступінь ділової активності та фінансового благополуччя підприємства. За прибутком визначають рівень віддачі авансованих коштів – прибутковість від вкладень в активи. Для оцінки ефективності роботи підприємства тільки показника прибутку недостатньо. Наприклад, два підприємства одержують однаковий прибуток, але мають різну вартість виробничих фондів, тобто суму основного капіталу і оборотних коштів. Більш ефективно працює те підприємство, у якого вартість виробничих фондів менша. Таким чином, для оцінки ефективності роботи підприємства необхідно зіставити прибуток і виробничі фонди, за допомогою яких вона створена. Це і є рентабельність. Термін рентабельність

веде своє походження від «рента», що в буквальному розумінні означає дохід, в широкому сенсі слова означає прибутковість, дохідність. В економічній літературі дається кілька понять рентабельності.

Так, в широкому сенсі рентабельність відображає будь-який дохід, що отримується в результаті господарської діяльності людини. На думку Савицької Г.В. [27], Єфимової О.В[9] та Толкачової Н.А. [31], рентабельність – це один з основних якісних показників ефективності діяльності підприємства, що характеризує рівень віддачі витрат і ступінь використання коштів у процесі виробництва і продажу продукції (робіт, послуг). Так чи інакше, рентабельність являє собою співвідношення доходу і капіталу, вкладеного в створення цього доходу. Показники рентабельності використовують для порівняльної оцінки ефективності роботи окремих підприємств і галузей, що випускають різні обсяги та види продукції. Ці показники характеризують отриманий прибуток по відношенню до витрачених виробничих ресурсів. Показники рентабельності є важливими елементами, що відображають факторну середу формування прибутку підприємства. Тому вони невід’ємні при проведенні порівняльного аналізу і оцінки фінансового стану підприємства.

Виділяють основні завдання аналізу фінансових результатів діяльності: регулярний контроль виконання планів реалізації продукції та отримання прибутку; визначення впливу об’єктивних і суб’єктивних чинників на фінансові результати; виявлення резервів збільшення розміру прибутку і рентабельності; оцінка роботи підприємства щодо використання можливостей збільшення прибутку та рентабельності; розробка заходів щодо використання виявлених резервів.

Показники рентабельності наведені в табл. 1.2.

Таблиця 1.2 – Показники рентабельності*

<i>№</i>	<i>Показник</i>	<i>Формула</i>	<i>Значення показника</i>
1.	Загальна рентабельність активів (авансованого Капіталу)	Прибуток до оподаткування / Середня величина валюти балансу × 100%	Показує, скільки коштів було залучено фірмою для отримання кожної гривні прибутку.

№	Показник	Формула	Значення показника
2.	Рентабельність активів за чистим прибутком	Чистий прибуток / Середня величина валюти балансу × 100%	Показує кількість чистого прибутку або збитку, отриманого на одну гривню всіх сукупних активів підприємства.
3.	Рентабельність виробничих активів (майна)	Прибуток до оподаткування / Середня величина виробничих активів, включаючи власні кошти, нематеріальні активи та запаси × 100%	Показує, який прибуток приносить кожна гривня, вкладена в виробничі активи підприємства.
4.	Рентабельність власного капіталу	Прибуток до оподаткування / Середня величина власного капіталу × 100%	Характеризує ефективність використання власного капіталу, і показує, скільки підприємство має чистого прибутку з кожної гривні авансованої в капітал.

*складено автором на підставі джерел [5,17]

Проте, прибуток і рентабельність не характеризують повною мірою фінансовий стан підприємства і тенденції його зміни. Воно залежить від певних фінансових пропорцій, які аналізуються за даними бухгалтерського балансу.

1.2.Порядок визначення й облік доходів підприємств

Дохід від реалізації товарів визнається за датою переходу покупцеві права власності на такий товар. Дохід від надання послуг та виконання робіт визнається за датою складання акту або іншого документа, оформленого відповідно до вимог чинного законодавства, який підтверджує виконання робіт або надання послуг.

У першому пункті першого розділу роботи розглянуто порядок визначення доходів підприємства, зокрема встановлено, за якою подією визнаються доходи та що включається до їх складу. Особливу увагу приділено визначенню дати переходу права власності на товар до покупця як моменту виникнення доходу від реалізації товарів.

Відповідно до Податкового кодексу України доходи та витрати підприємства класифікуються за двома основними групами:

1) *доходи та витрати, пов'язані з реалізацією товарів (робіт, послуг) як власного виробництва, так і раніше придбаних.* Податковий кодекс України називає такі доходи та витрати операційними;

2) *інші доходи і витрати.* Сюди включаються всі інші доходи та витрати, які підприємство може отримати протягом звітного періоду.

Платникам податку на прибуток слід бути дуже уважними щодо дат відображення доходів у податковому обліку. Треба запам'ятати, що для визначення об'єкта оподаткування (на відміну від дати виникнення податкових зобов'язань з ПДВ, де зберігається для обкладення ПДВ дата виникнення першої події), зокрема, не враховується сума попередньої оплати й авансів, отримана у рахунок оплати товарів, виконаних робіт, наданих послуг (пп. 136.1.1 ПКУ). Платник податку на прибуток в основному визначає доходи за методом нарахувань, тобто виручка відображається у податковому обліку в момент відвантаження товарів (виконання робіт, надання послуг). Момент отримання оплати вартості відвантажених товарів, виконаних робіт, наданих послуг значення не має (пункти 137.1, 137.4 ПКУ).

Варто також звернути увагу на те, в якій сумі слід визначати доходи. Зокрема, дохід від операційної діяльності визнається в розмірі договірної (контрактної) вартості, але не меншому за суму компенсації, отриманої в будь-якій формі, у т. ч. при зменшенні зобов'язань. Це, зокрема, дохід від реалізації товарів, виконаних робіт, наданих послуг, у т. ч. винагороди комісіонера (повіреного, агента тощо) (п. 135.4 ПКУ). [26]

Дата переходу права власності — дата визнання доходу

Відповідно до п. 137.1 ПКУ дохід від реалізації товарів визнається за датою переходу до покупця права власності на такий товар.

Реалізація товарів здійснюється суб'єктами господарювання в основному в межах договору купівлі-продажу та його особливого різновиду — договору поставки.

За загальним правилом, згідно з ч. 1 ст. 334 ЦКУ, право власності у набувача майна за договором виникає з моменту передання майна, якщо інше не встановлено договором або законом.

Законодавчі положення щодо моменту виникнення у покупця права власності на товар є різними. Розгляньмо їх за чергою.

1. Коли право власності у покупця не виникає після передачі йому товару, а залишається у продавця.

Згідно з ч. 1 ст. 697 ЦКУ договором може бути встановлено, що право власності на переданий покупцеві товар зберігається за продавцем до оплати товару або настання інших обставин. У цьому разі покупець не має права до переходу до нього права власності розпоряджатися товаром, якщо інше не встановлено договором, законом чи не впливає із призначення та властивостей товару.

Зазначимо, однак, що зловживати застосуванням цієї норми не слід, адже згідно зі ст. 323 ЦКУ ризик випадкового знищення та випадкового пошкодження (псування) майна несе його власник, якщо інше не встановлено договором або законом, а тому, якщо право власності не перейшло до покупця, товар належить продавцю із відповідними наслідками та ризиками.

Цей спосіб не придатний і для торговельної діяльності, коли покупець придбаває товар для перепродажу, але має відстрочення платежу.

А згідно зі ст. 658 ЦКУ право продажу товару, крім випадків примусового продажу та інших випадків, установлених законом, належить власникові товару (якщо продавець товару не є його власником, покупець набуває права власності лише в разі, якщо власник не має права вимагати його повернення).

2. Коли право власності у покупця виникає до передачі товару. З аналізу положень ст. 667 ЦКУ впливає, що право власності на товар (очевидно, залежно від договірних положень) може переходити до покупця і раніше від передачі товару.

3. Виникнення права власності в особливому порядку. В окремих випадках закон передбачає можливість виникнення права власності на товар за особливою процедурою. Так, наприклад, згідно з частинами 3 та 4 ст. 334 ЦКУ право власності на майно за договором, який підлягає нотаріальному посвідченню, виникає у набувача з моменту такого посвідчення або з моменту набрання законної сили рішенням суду про визнання договору, не посвідченого

нотаріально, дійсним. Права на нерухоме майно, які підлягають державній реєстрації, виникають з дня такої реєстрації відповідно до закону.

При вирішенні питання щодо моменту виникнення у покупця права власності на товар слід зважати також на положення ч. 2 ст. 334 ЦКУ, згідно з якою переданням майна вважається вручення його набувачеві або перевізникові, організації зв'язку тощо для відправлення, пересилання набувачеві майна, відчуженого без зобов'язання доставки.

З огляду на це в договорі купівлі-продажу або договорі поставки доцільно передбачати не лише момент переходу права власності на товар, а й порядок такої передачі. Можливі формулювання відповідних договірних положень є:

«Право власності на товар виникає у покупця з моменту передання товару. Передання товару оформлюється накладною, підписаною особою, уповноваженою довіреністю покупця на одержання товару».

«Право власності на товар виникає у покупця після повної оплати за товар. З моменту передання товару ризик випадкового пошкодження або знищення товару несе покупець. Покупець зобов'язаний у повному обсязі оплатити передбачену договором суму за товар навіть у разі його випадкового пошкодження або знищення, якщо такі пошкодження або знищення сталися після передання товару і не з вини продавця». [33]

За якою подією визначаються інші доходи

Склад інших доходів визначено пунктом 135.5 ПКУ, а дату їх відображення в обліку — статтею 137 та іншими статтями ПКУ. Розгляньмо докладніше деякі види позареалізаційних доходів та їх відображення у податковому обліку.

Нагадаємо, доходи, пов'язані з реалізацією товарів (робіт, послуг) як власного виробництва, так і раніше придбаних, тобто операційні, відображаються у рядку 02 декларації з прибутку. Підприємство визначає операційні доходи за методом нарахувань, тобто виручка показується у податковому обліку в момент:

1) або переходу до покупця права власності на товар;

Податкова декларація з податку на прибуток підприємства, форму якої

затверджено наказом Мініну від 28.09.2011 р. №1213.

2) або складання акта чи іншого документа, оформленого відповідно до вимог чинного законодавства, який підтверджує виконання робіт або надання послуг.

Для визначення об'єкта оподаткування, зокрема, не враховується сума попередньої оплати й авансів, отримана у рахунок оплати товарів, виконаних робіт, наданих послуг (пп. 136.1.1 ПКУ).

Інші доходи, які підприємство може отримати протягом звітного періоду, показують у рядку 03 декларації з прибутку з розшифруванням у додатку ІД. Склад інших доходів визначено п. 135.5 ПКУ, а дату їх відображення в обліку — у ст. 137 ПКУ та в інших статтях ПКУ. [26]

Розгляньмо основні джерела виникнення таких доходів та дату їх відображення в обліку. Ми будемо розглядати деякі інші доходи у тій послідовності, в якій вони наведені додатку ІД [23,26] до декларації з податку на прибуток, з метою систематизації порядку їх відображення в обліку та формування рядка з основними засобами. (див. таблицю 1.3).

Таблиця 1.3 – Перелік інших доходів та дати їх відображення у податковому обліку підприємства*

<i>Джерела отримання доходів</i>	<i>Дата відображення в обліку</i>
Дивіденди, отримані від нерезидентів (крім дивідендів від «неофшорних» нерезидентів, які перебувають під контролем підприємства) Рядок 03.1 додатка ІД	Остання дата податкового періоду, на який припадає отримання таких дивідендів (пп. 153.3.6 ПКУ)
Проценти, доходи від володіння борговими вимогами, зобов'язаннями Рядок 03.2 додатка ІД	Датою отримання доходів платника податку від проведення кредитно-депозитних операцій є дата визнання процентів, визначена згідно з правилами бухгалтерського обліку (п. 137.8 ПКУ). Дохід визнається у вигляді процентів у тому звітному періоді, до якого такі проценти належать виходячи з бази їх нарахування та строку користування відповідними активами (п. 20 П(С)БО 15 «Дохід»)
Роялті Рядок 03.3 додатка ІД	Дата нарахування таких доходів, встановлена відповідно до умов укладених ліцензійних договорів (п. 137.11 ПКУ)
Доходи від операцій оренди/лізингу Рядок 03.7 додатка ІД	Дата нарахування таких доходів, встановлена відповідно до умов укладених орендних/лізингових договорів (п. 137.11 ПКУ)

<i>Джерела отримання доходів</i>	<i>Дата відображення в обліку</i>
Суми штрафів та/або неустойки чи пені , фактично отримані за рішенням сторін договору або відповідних держорганів, суду Рядок 03.8 додатка ІД	Включаються до складу доходів платника податку за датою їх фактичного надходження (п. 137.13 ПКУ)
Вартість товарів, робіт, послуг, безоплатно отриманих платником податку у звітному періоді, визначена на рівні не нижче звичайної ціни Рядок 03.9 додатка ІД	Вважаються доходами на дату фактичного отримання платником податку товарів (робіт, послуг) (п. 137.10 ПКУ)

*складено автором на підставі джерел [24,26]

Доходи від операцій оренди/лізингу

При відображенні таких доходів особливу увагу слід звернути на те, що дата нарахування доходів від оренди/лізингу (без урахування частини лізингового платежу, що надається у рахунок компенсації частини вартості об'єкта фінансового лізингу), залежить від умов укладених орендних/лізингових договорів (п. 137.11 ПКУ). Якщо у договорі зазначено, що дохід за договором нараховується поквартально, то фактично отримана оплата (аванс) за півріччя не потрапить до доходів у повній сумі, а лише у сумі, що дорівнює оплаті лише за один квартал.

Відображення доходів від оренди (лізингу) здійснюється у рядку 03.7 додатка ІД декларації з податку на прибуток підприємств.

У бухгалтерському обліку дохід від операційної оренди відображають на субрахунку 713 «Дохід від операційної оренди активів».

Особливості оподаткування операцій фінансового лізингу визначено п. 153.7 Податкового кодексу України, відповідно до якого передача майна у фінансовий лізинг (оренду) прирівнюється до його продажу на момент такої передачі.

При цьому слід враховувати низку особливостей.

1) у ПКУ використовується термін «майно», а не основні засоби. Це можна пояснити так. Згідно з нормами ПКУ лізингодавець для наступної передачі майна у лізинг повинен попередньо його придбати або виготовити. При придбанні

майно, яке відтак буде об'єктом лізингу, лізингодавець може віднести його до складу своїх основних засобів (у цьому разі майно — це основні засоби), а вже потім передати лізинго-одержувачу або ж відразу після такого придбання (виготовлення) надати його лізинго-одержувачу (у цьому разі майно — товар). Отже, для лізингодавця термін «майно» може трактуватися у податковому обліку, залежно від певних умов, як основні засоби, товар, продукція. Своєю чергою, для лізинго-одержувача майно, що орендується, є лише основними засобами і нічим іншим;

2) трактування терміна «майно» (основні засоби чи товар) може впливати на ведення податкового обліку з податку на прибуток у лізингодавця. Згідно з п. 153.7 ПКУ, у разі якщо об'єктом лізингу є майно у вигляді товарів, то лізингодавець під час їх передачі у лізинг повинен збільшити свої доходи на договірну вартість майна, що передається у лізинг. Якщо ж лізингодавець передає у фінансовий лізинг власні основні засоби, то він повинен змінити відповідну групу основних засобів згідно з правилами, визначеними ст. 146 ПКУ для їх продажу;

3) при нарахуванні лізингового платежу лізингодавець збільшує доходи на таку частину лізингового платежу, яка дорівнює сумі процентів або комісій, нарахованих на вартість об'єкта фінансового лізингу (без урахування частини лізингового платежу, що надається у рахунок компенсації частини вартості об'єкта фінансового лізингу) за наслідками податкового періоду, в якому здійснюється таке нарахування (п. 153.7 ПКУ). Отже, як і з операціями оперативної оренди, отримавши передоплату за кілька періодів, відобразити доходи на всю суму не потрібно. Адже нарахування платежу відбувається згідно з договором.

До складу інших доходів включаються дивіденди, отримані від нерезидентів, крім дивідендів від «неофшорних» нерезидентів, які перебувають під контролем підприємства (рядок 03.1 додатка ІД). Дата відображення таких доходів — остання дата податкового періоду, на який припадає отримання таких дивідендів (пп. 153.3.6 ПКУ).

Водночас не включаються до складу доходів (пп. 153.3.6 ПКУ):

- 1) дивіденди, отримані від юридичних осіб — резидентів;
- 2) дивіденди, отримані від нерезидентів, які перебувають під контролем підприємства-резидента, що отримує такі дивіденди (за винятком нерезидентів з офшорних зон).

Ознаки контролю господарської діяльності платника наведені у пп. 14.1.159 ПКУ.

Отримані проценти

Датою отримання доходів платника податку від проведення кредитно-депозитних операцій є дата визнання процентів, визначена згідно з правилами бухгалтерського обліку (п. 137.8 ПКУ). Дохід визнається у вигляді процентів у тому звітному періоді, до якого такі проценти належать виходячи з бази їх нарахування та строку користування відповідними активами (п. 20 П(С)БО 15 «Дохід»). Такі доходи відображають у рядку 03.2 додатка ІД.

До цього розділу, на нашу думку, можна віднести відсотки за депозитними договорами підприємства. Крім того, підприємство може надати покупцю товар на умовах відстрочення платежу, але з умовою виплати відсотків за користування такою відстрочкою. Така схема називається комерційним кредитом.

Отримані роялті

Для визнання доходів при операціях з об'єктами прав інтелектуальної власності платникові податку на прибуток треба зрозуміти, чи вважається платіж роялті. Для цього слід проаналізувати, за яким договором здійснюється операція з передачі об'єкта прав інтелектуальної власності.

Платник з'ясовує:

- 1) чи за укладеним договором він отримує винагороду за передачу у користування або за надання права на користування будь-яким авторським та суміжним правом;

- 2) чи платник податків передав об'єкт необоротних активів у володіння або розпорядження чи власність (або якщо умови користування такими об'єктами

власності надають право користувачу продати чи здійснити відчуження в інший спосіб такого об'єкта власності) — за таких умов платіж не вважається роялті.

У першому випадку отримані платежі підпадають під визначення роялті, яке наводиться у пп. 14.1.225 ПКУ. Такі відносини, відповідно до ст. 1109 ЦКУ, підтверджуються укладанням ліцензійного договору, за яким одна сторона (ліцензіар) надає другій стороні (ліцензіату) дозвіл на використання об'єкта права інтелектуальної власності (ліцензію) на умовах, визначених за взаємною згодою сторін з урахуванням вимог ЦКУ та Закону про авторське право.

У другому випадку такі відносини оформлюються договором про передання виключних майнових прав інтелектуальної власності, відповідно до ст. 1113 ЦКУ. За договором про передання виключних майнових прав одна сторона (особа, що має виключні майнові права) передає другій стороні частково або у повному складі ці права відповідно до Закону про авторське право та на визначених договором умовах.

Таким чином, не за всіма договорами щодо об'єктів права інтелектуальної власності платежі визнаються роялті.

Дата нарахування доходів у вигляді роялті відповідає даті, яка встановлена згідно з умовами укладених ліцензійних договорів (п. 137.11 ПКУ). Відображаються такі доходи у рядку 03.3 додатка ІД.

Суми штрафів, неустойки, пені

Усі фінансові та інші санкції, що накладаються на особу, яка порушила умови договору, встановлюються сторонами договору або законом.

Утім, розмір санкцій може бути зменшено за рішенням суду, якщо він значно перевищує розмір збитків та за наявності інших обставин, які мають істотне значення (п. 3 ст. 551 ЦКУ).

Згідно зі ст. 549 ЦКУ, санкції, які накладаються на порушника договору, мають назву неустойки (штрафу або пені) і можуть виконуватися як у грошовій, так і у майновій формі.

Штраф сплачується у відсотках від суми невиконаного або неналежно виконаного зобов'язання. *Пенею* є неустойка, що обчислюється у відсотках від

суми несвоєчасно виконаного грошового зобов'язання за кожен день прострочення виконання.

Якщо у договорі або законі не встановлено розмір санкцій, це не означає, що потерпіла сторона не має права на певне відшкодування.

По-перше, потерпіла сторона матиме право на відшкодування матеріальних збитків, передбачене ст. 22 ЦКУ, а фізична особа матиме право і на відшкодування моральної шкоди, передбачене ст. 23 ЦКУ.

По-друге (але це стосується лише випадку, коли зобов'язання за договором мало грошову форму), потерпіла сторона матиме право на отримання суми боргу з урахуванням встановленого індексу інфляції за весь час прострочення, а також 3% річних від простроченої суми (ст. 625 ЦКУ).

Суми штрафів та/або неустойки чи пені, фактично отримані за рішенням сторін договору або відповідних держорганів, суду, включаються до складу доходів платника податку за датою їх фактичного надходження (п. 137.13 ПКУ) та відображаються у рядку 03.8 додатка ІД. [23,26]

У бухгалтерському обліку відповідно до Інструкції №291 [20], на субрахунку 715 «Одержані штрафи, пені, неустойки» узагальнюється інформація про штрафи, пені, неустойки та інші санкції за порушення господарських договорів, які визнані боржником або щодо яких одержано рішення суду, арбітражного суду про їх стягнення, а також про суми з відшкодування зазначених збитків.

Тобто дохід підприємства у бухгалтерському обліку потрібно збільшити за датою визнання боржником зазначених сум або одержання рішення суду, арбітражного суду про їх стягнення.

Безоплатно отримані товари

До складу інших доходів включається, зокрема (пп. 135.5.4 ПКУ), вартість товарів, робіт, послуг, безоплатно отриманих платником податку у звітному періоді, визначена на рівні, не нижчому від звичайної ціни. Слід також пам'ятати, що безоплатно отримані товари (роботи, послуги) вважаються доходами на дату фактичного отримання платником податку товарів (робіт, послуг) та

відображаються у рядку 03.9 додатка ІД.

Слід зауважити, якщо надалі безоплатно отримані об'єкти основних засобів будуть продані, то:

1) сума перевищення доходів від продажу або іншого відчуження безоплатно отриманих основних засобів чи нематеріальних активів над вартістю таких основних засобів, що була включена до складу доходів у зв'язку з отриманням, включається до доходів платника податку;

2) сума перевищення вартості, що була включена до складу доходів у зв'язку з безоплатним отриманням, над доходами від такого продажу або іншого відчуження включається до витрат платника податку (п. 146.13 ПКУ).

До інших доходів також належить прибуток від операцій з цінними паперами, деривативами та іншими корпоративними правами. Основні складові формування фінансового результату від операцій з цінними паперами наведено на рисунку 1.1.

Операції з цінними паперами, деривативами, корпоративними правами

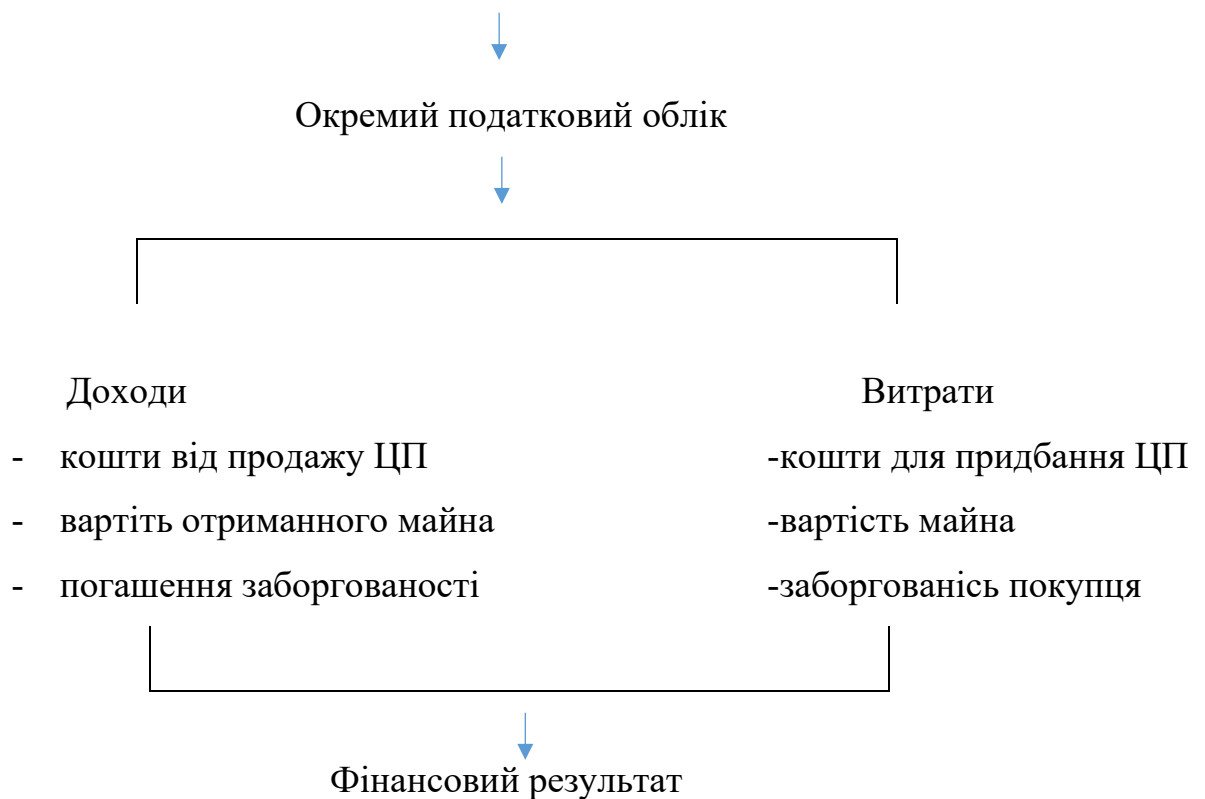

Рисунок 1.1 – Формування фінансового результату від операцій цінними паперами. *

*складено автором на підставі джерел [26]

Доходи формуються за рахунок коштів, отриманих від продажу, обміну, погашення цінних паперів та корпоративних прав, а витрати – за рахунок коштів, сплачених на їх придбання. Фінансовий результат визначається як різниця між доходами та витратами від таких операцій.

1. Якщо протягом звітного періоду витрати на придбання кожного з окремих видів ЦП та інших, ніж ЦП, корпоративних прав, понесені (нараховані) платником податку, перевищують доходи, отримані (нараховані) від продажу (відчуження) ЦП або інших, ніж ЦП, корпоративних прав цього самого виду протягом такого звітного періоду, то маємо від'ємний фінансовий результат. Такий результат у декларації не відображається, а переноситься на зменшення фінансових результатів від операцій з ЦП або іншими, ніж ЦП, корпоративними правами цього самого виду наступних звітних періодів наростаючим підсумком до повного погашення (згідно з ст. 150 ПКУ).

2. Якщо протягом звітного періоду доходи від продажу (обміну, викупу емітентом, погашення або інших способів відчуження) кожного з окремих видів ЦП та інших, ніж ЦП, корпоративних прав, отримані (нараховані) платником податку, перевищують витрати, понесені (нараховані) внаслідок придбання ЦП або інших, ніж ЦП, корпоративних прав цього самого виду протягом такого звітного періоду, то маємо додатний фінансовий результат. Такий результат треба зменшити на від'ємний фінансовий результат від операцій з ЦП або іншими, ніж ЦП, корпоративними правами цього самого виду минулих періодів. Прибуток включається до складу інших доходів за результатами такого звітного періоду.

3. За операціями з деривативами (похідними інструментами) визначається загальний результат платника податку від таких операцій за звітний податковий період за даними бухгалтерського обліку. Від'ємний результат від операцій з деривативами переноситься на зменшення результату від операцій з деривативами наступних звітних періодів наростаючим підсумком до повного погашення (згідно зі ст. 150 ПКУ). Додатний результат (з урахуванням

від'ємного результату від операцій з деривативами минулих періодів) включається до складу доходів платника податку за результатами такого звітного податкового періоду. Решта витрат і доходів платника податку за операціями з деривативами враховуються у визначенні об'єкта оподаткування такого платника податку на загальних умовах, встановлених ПКУ.

Перерахунок доходів у разі зміни суми компенсації вартості товарів (робіт, послуг) чи у разі визнання правочину недійсним

Якщо після продажу товарів, виконання робіт, надання послуг здійснюється будь-яка зміна суми компенсації їхньої вартості, у т. ч. перерахунок у випадках повернення проданих товарів чи права власності на такі товари (результати робіт, послуг) продавцю, платник податку — продавець та платник податку — покупець здійснюють відповідний перерахунок доходів або витрат (балансової вартості основних засобів) у звітному періоді, в якому сталася така зміна суми компенсації (п. 140.2 ПКУ).

Перерахунок доходів та витрат (балансової вартості основних засобів) також проводиться сторонами:

1) у звітному періоді (періодах), в якому витрати та доходи (балансова вартість основних засобів) за правочином, визнаним недійсним, були враховані в обліку сторони правочину — у разі визнання судом правочину недійсним;

2) у звітному періоді, в якому рішення суду про визнання правочину недійсним набрало законної сили — у разі визнання правочину недійсним з інших підстав.

Такі зміни повинні знайти своє відображення у рядках 03.26 чи 03.27 додатка ІД.

Доходи, що не враховуються для визначення об'єкта оподаткування

Таким доходам присвячено ст. 136 ПКУ. Зокрема, для визначення об'єкта оподаткування не враховуються такі доходи:

1) сума попередньої оплати та авансів, отримана у рахунок оплати товарів, виконаних робіт, наданих послуг;

2) суми ПДВ, отримані/нараховані платником ПДВ (за винятком випадків,

коли підприємство-продавець не є платником ПДВ);

3) суми коштів або вартість майна, що надходять платникові податку у вигляді прямих інвестицій або реінвестицій (у т. ч. за договорами про спільну діяльність на території України без створення юридичної особи);

4) суми коштів у частині надміру сплачених податків та зборів, що повертаються або мають бути повернені платникові податку з бюджетів, якщо такі суми не були включені до складу витрат;

5) суми отриманого платником податку емісійного доходу;

6) номінальна вартість узятих на облік, але не оплачених (не погашених) цінних паперів, які засвідчують відносини позики, а також платіжних документів, емітованих (виданих) боржником на користь (на ім'я) платника податку як забезпечення або підтвердження заборгованості такого боржника перед зазначеним платником податку (облігацій, ощадних сертифікатів, казначейських зобов'язань, векселів, боргових розписок, акредитивів, чеків, гарантій, банківських наказів та інших подібних платіжних документів);

7) кошти або майно, які повертаються власнику корпоративних прав, емітованих юридичною особою, після повної та кінцевої ліквідації такої юридичної особи — емітента, або у разі зменшення розміру статутного фонду такої особи, але не вище від вартості придбання акцій, часток, паїв;

8) кошти або майно, які повертаються учаснику договору про спільну діяльність без створення юридичної особи, у разі припинення, розірвання або внесення відповідних змін до договору про спільну діяльність, але не вище від вартості вкладу;

9) кошти або вартість майна, що надходять комісіонеру (повіреному, агенту тощо) у межах договорів комісії, доручення, консигнації та інших аналогічних цивільно-правових договорів;

10) основна сума отриманих кредитів, позик.

1.3. Порядок визначення й облік витрат підприємств

Витрати, що формують собівартість реалізованих товарів, виконаних робіт та наданих послуг, визнаються витратами того звітного періоду, в якому визнано доходи від реалізації відповідних товарів, робіт і послуг, за винятком нерозподілених постійних загальновиробничих витрат, які включаються до складу собівартості реалізованої продукції у періоді їх виникнення. Інші витрати визнаються витратами того звітного періоду, в якому вони були здійснені відповідно до правил бухгалтерського обліку. Порядок визнання витрат для цілей оподаткування визначається відповідно до положень Податкового кодексу України. Відповідно до п. 138.1 Податкового кодексу України витрати, що враховуються при обчисленні об'єкта оподаткування, складаються, зокрема, з витрат операційної діяльності та інших витрат.

Класифікацію податкових витрат підприємств наведено у рис. 1.2.

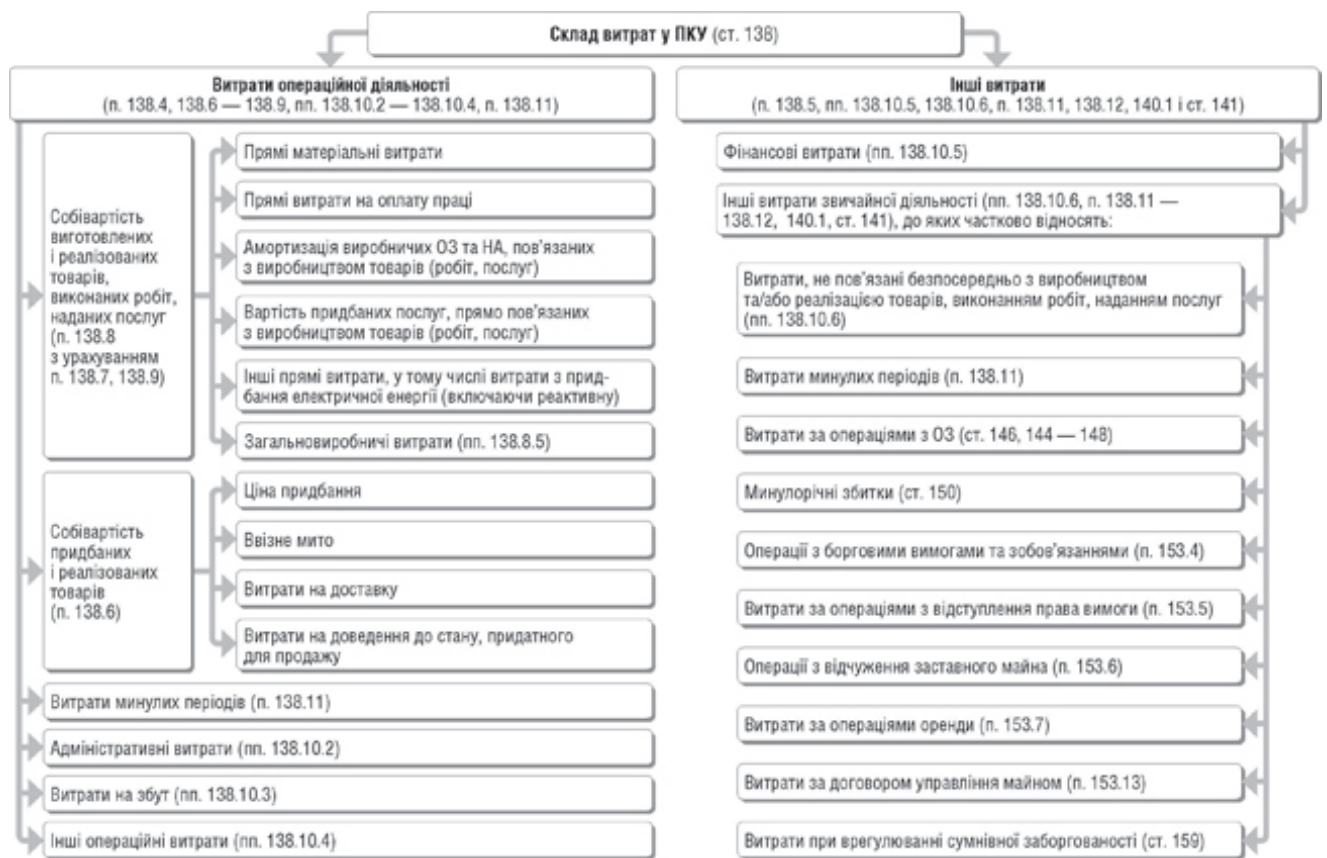

Рис. 1.2 – Класифікація витрат підприємства [4]

Витрати, що формують собівартість реалізованих товарів, виконаних робіт, наданих послуг, визнаються витратами того звітного періоду, в якому визнано доходи від реалізації таких товарів, виконаних робіт, наданих послуг. Крім нерозподільних постійних загальновиробничих витрат, які включаються до складу собівартості реалізованої продукції в періоді їх виникнення (п. 138.4 ПКУ).

Інші витрати, зокрема, адміністративні, витрати на збут, інші операційні витрати визнаються витратами того звітного періоду, в якому вони були здійснені, згідно з правилами ведення бухгалтерського обліку (п. 138.5 ПКУ). Але слід врахувати:

1) датою здійснення витрат, нарахованих платником податку у вигляді сум податків та зборів, вважається останній день звітного податкового періоду, за який проводиться нарахування податкового зобов'язання з податку та збору;

2) датою збільшення витрат платника податку від здійснення кредитно-депозитних операцій є дата визнання процентів (комісійних та інших платежів, пов'язаних зі створенням або придбанням кредитів, вкладів (депозитів), визначена за правилами бухгалтерського обліку;

3) витрати, понесені платником податку, у вигляді благодійних чи інших внесків та/або вартості товарів (робіт, послуг) до неприбуткових організацій, які враховуються для визначення об'єкта оподаткування платника податку, включаються до складу витрат за датою фактичного перерахування таких внесків та/або вартості товарів (робіт, послуг).

Облік придбання запасів

Найчастіше запаси придбаваються за кошти або на умовах бартеру, тобто за певну компенсацію. У цьому разі їх собівартість під час їх подальшого споживання або продажу визначається за нормами п. 138.6 ПКУ з урахуванням пп. 139.1.6 ПКУ. В бухгалтерського обліку цей показник формується аналогічно згідно з п. 9 П(С)БО 9.

Собівартість запасів, придбаних за плату відображено у табл. 1.4.

Таблиця 1.4 – Собівартість запасів, придбаних за плату*

№ з/п	Стаття витрат за ПКУ	Норма ПКУ	Норма П(С)БО
1.	Ціна придбання	П. 138.6	П(С)БО 9, пункт 9
2.	Крім ПДВ, включеного до ціни товару	Абз. 1 пп. 139.1.6	
3.	Ввізне мито	П. 138.6	
4.	Суми ПДВ, які не відшкодовуються підприємству	Абз. 2 та 3 пп. 139.1.6	
5.	Витрати на доставку	П. 138.6	
6.	Витрати на доведення до стану, придатного для продажу	П. 138.6	

*складено автором на підставі джерел [26]

Як бачимо, собівартість придбаних запасів визначається однаково як у податковому, так і в бухгалтерському обліку. Хоча у податковому обліку немає собівартості придбання, а є собівартість реалізації (яку ми визначаємо не у момент придбання, а у момент реалізації). Проте відповідно до п. 138.6 ПКУ «собівартість придбаних та реалізованих товарів формується відповідно до ціни їх придбання з урахуванням ввізного мита і витрат на доставку та доведення до стану, придатного для продажу». Тобто не можна сформулювати собівартість проданих товарів у момент реалізації, не знаючи собівартості їх придбання. У бухгалтерського обліку собівартість придбання теж використовується для визначення собівартості запасів під час їх реалізації, тобто маємо справу з однією величиною — собівартістю, в яку нам обійшлися запаси при їх придбанні. Адже цю вартість ми потім і списуємо на витрати.

У зв'язку з цим зазвичай собівартість купівельних запасів під час їх списання на витрати або під час продажу в бухгалтерському обліку відповідає їх собівартості у податковому. Але якщо до витрат на доставку запасів на склад підприємства включаються витрати на відрядження працівників, виплати працівникам, фінансування їхніх особистих потреб (харчування, питна вода тощо) й інші подібні витрати, то треба враховувати норми пп. 140.1.6, 140.1.7, 139.1.1 та 138.12.2 ПКУ [26]. І якщо згідно з цими нормами деякі витрати не дозволяється враховувати у податковому обліку, то на відповідну суму виникає постійна податкова різниця (пп. 14.1.188 ПКУ).

Облік вибуття запасів

Собівартість запасів при вибутті визначається за одним із методів, запропонованих стандартами бухгалтерського обліку та ПКУ. Вибір цих методів є частиною облікової політики підприємства.

З метою бухгалтерського обліку п. 16 П(С)БО 9 запропоновано такі методи оцінки запасів при вибутті: ідентифікованої собівартості відповідної одиниці запасів, середньозваженої собівартості, собівартості перших за часом надходження запасів (ФІФО), нормативних затрат та ціни продажу. Такі самі методи обліку вибуття запасів передбачено і МСБО 2 [8].

У податковому обліку, згідно з пп. 14.1.228 ПКУ [26], собівартість реалізованих запасів визначається як витрати, прямо пов'язані з виробництвом та/або придбанням реалізованих протягом звітного податкового періоду запасів, виконаних робіт, наданих послуг, які визначаються відповідно до положень (стандартів) бухгалтерського обліку, що застосовуються у частині, яка не суперечить положенням розділу III ПКУ. З формулювання цього підpunkту можна дійти висновку, що він не вимагає ідентичності податкового та бухгалтерського обліку конкретних запасів на конкретному підприємстві. Потрібно лише, щоб собівартість була визначена «відповідно до положень» бухгалтерського обліку (а не за фактичними даними бухгалтерського обліку, в частині, що не суперечить положенням ПКУ). Тобто ПКУ прямим текстом не вимагає, аби платники податків одночасно обирали однакові альтернативи для податкового та бухгалтерського обліку собівартості реалізованих запасів і визначали собівартість у податковому обліку на підставі фактичних даних бухгалтерського обліку.

Якщо закупівельні ціни на запаси мають стійку тенденцію до зростання або зменшення, то формула ФІФО забезпечує оцінку залишку непроданих (несписаних) запасів, що значиться на балансі (тобто на дебеті рахунків 20, 22, 28 тощо) на звітну дату за останніми цінами придбання, що найточніше відображає фактичну собівартість залишків запасів, адже вона буде сформована за найактуальнішими цінами останніх партій, які ще не були списані.

Відповідно до п. 20 П(С)БО 9 та п. 2.19 Методрекомедацій №2 [17,20]

оцінка запасів за методом ФІФО базується на припущенні, що запаси використовуються у тій послідовності, в якій вони надходили на підприємство (відображені у бухгалтерському обліку). Тобто запаси, які першими відпускаються у виробництво (продаж та інше вибуття), оцінюються за собівартістю перших за часом надходження запасів.

Якщо ціни зростають, то з метою податкового обліку така формула може бути не дуже вигідною, адже вона забезпечує найвищий показник прибутку в найближчих звітних періодах. Якщо, наприклад, формула ФІФО передбачена обліковою політикою іноземного материнського підприємства, то чи може її вітчизняна «дочка» — платник податку на прибуток якимось вплинути на розмір свого податку на прибуток? Вважаємо, що в такому разі у податковому обліку не заборонено використовувати іншу формулу собівартості запасів при вибутті, яка теж відповідатиме положенням бухгалтерського обліку згідно з пп. 14.1.228 ПКУ. Наприклад, це може бути метод середньозваженої оцінки. Він забезпечує більш рівномірне списання вартості запасів та більш рівномірний розподіл оподаткованого прибутку між звітними періодами.

Зміна методів списання запасів як складова облікової політики повинна відбуватися з урахуванням вимог пунктів 17 та 18 П(С)БО 1: зміни облікової політики підприємства здійснюються за рішенням власника (власників) або уповноваженого органу (посадової особи) та з дотриманням принципу послідовності, який передбачає постійне (із року в рік) застосування підприємством обраної облікової політики. Зміна облікової політики повинна бути обґрунтована та розкрита у фінансовій звітності.

Ця нестандартна ідея варта уваги, наприклад, тоді, коли закупівельні ціни на запаси стабільно зростають, обсяг запасів дуже великий та сума податку на прибуток досить значна, щоб заради цієї різниці вести фактично два окремі обліки запасів.

Адміністративні витрати

Перелік витрат, які належать до адміністративних, тобто витрат, спрямованих на обслуговування та управління підприємством, наведено у пп.

138.10.2 Податкового кодексу України [26]. Такі витрати визнаються за датою їх здійснення та повинні бути підтверджені відповідними первинними документами.

До адміністративних витрат, зокрема, належать загальні корпоративні витрати, у тому числі організаційні витрати, витрати на проведення річних та інших зборів органів управління, представницькі витрати. Представницькими вважаються витрати, пов'язані з прийомом та обслуговуванням представників інших організацій, за умови наявності відповідних підтвердних документів.

До адміністративних витрат також належать витрати на службові відрядження та утримання апарату управління підприємством, у тому числі витрати на оплату праці адміністративного персоналу та іншого загальногосподарського персоналу.

Крім того, до адміністративних витрат відносять витрати на утримання основних засобів та інших необоротних матеріальних активів загальногосподарського призначення, зокрема витрати на оренду, амортизацію, ремонт, опалення, освітлення, водопостачання, охорону, страхування майна та інші подібні витрати. Орендні платежі включаються до складу витрат за датою їх нарахування відповідно до умов договору (п. 153.7 Податкового кодексу України [26]).

До складу адміністративних витрат також включають винагороди за консультаційні, інформаційні, аудиторські та інші послуги, витрати на оплату послуг зв'язку, амортизацію нематеріальних активів загальногосподарського використання, витрати на врегулювання спорів у судах, плату за розрахунково-касове обслуговування та інші послуги банків, а також інші витрати загальногосподарського призначення.

Облік адміністративних витрат у бухгалтерському обліку ведеться на рахунку 92 «Адміністративні витрати», на якому відображаються загальногосподарські витрати, пов'язані з управлінням та обслуговуванням підприємства. За дебетом рахунку 92 відображається сума визнаних адміністративних витрат. Відповідно до Інструкції про застосування Плану

рахунків бухгалтерського обліку №291 до адміністративних витрат належать витрати на утримання адміністративно-управлінського персоналу, витрати на службові відрядження, витрати на утримання основних засобів загальногосподарського призначення, витрати на юридичні, аудиторські, транспортні, поштово-телеграфні послуги, канцелярські витрати, суми податків і зборів та інші загальногосподарські витрати [20]. Аналітичний облік адміністративних витрат ведеться за статтями витрат.

На рахунку бухгалтерського обліку 92 «Адміністративні витрати» відображають загальногосподарські витрати, пов'язані з управлінням та обслуговуванням підприємства. За дебетом рахунка 92 відображаються суми визнаних адміністративних витрат. Як зазначено в Інструкції про застосування Плану рахунків, до складу таких витрат включаються витрати на утримання адміністративно-управлінського персоналу, службові відрядження, утримання основних засобів загальногосподарського призначення, а також інші витрати управлінського характеру [20].

Витрати на збут

Перелік витрат на збут визначено пп. 138.10.3 ПКУ. До таких витрат відносяться витрати, пов'язані з реалізацією товарів, виконанням робіт, наданням послуг. Зокрема:

- 1) витрати на пакувальні матеріали для затарювання товарів на складах готової продукції;
- 2) витрати на ремонт тари;
- 3) оплата праці та комісійні винагороди продавцям, торговим агентам та працівникам підрозділів, які забезпечують збут;
- 4) витрати на рекламу та дослідження ринку (маркетинг), на передпродажну підготовку товарів;
- 5) витрати на відрядження працівників, зайнятих збутом;
- 6) витрати на утримання основних засобів, інших необоротних матеріальних активів, пов'язаних зі збутом товарів, виконанням робіт, наданням послуг (оперативна оренда, страхування, амортизація, ремонт, опалення,

освітлення, охорона);

7) витрати на транспортування, перевалку і страхування товарів, транспортно-експедиційні та інші послуги, пов'язані з транспортуванням продукції (товарів) відповідно до умов договору (базису) поставки;

8) витрати на гарантійний ремонт і гарантійне обслуговування;

9) витрати на транспортування готової продукції (товарів) між складами підрозділів підприємства;

10) інші витрати, пов'язані зі збутом товарів, виконанням робіт, наданням послуг. Наприклад, до таких витрат можна віднести відвідування тематичного семінару.

Для обліку витрат на збут у бухгалтерському обліку призначено рахунок 93 «Витрати на збут». На цьому рахунку ведеться облік витрат, пов'язаних зі збутом (реалізацією, продажем) продукції, товарів, робіт і послуг. За дебетом рахунка відображається сума визнаних витрат на збут, за кредитом — списання на рахунок 79 «Фінансові результати». Аналітичний облік ведеться за статтями витрат.

Загалом можна дійти висновку, що визначення таких витрат в обох обліках є однаковими. Це підтверджується наведеним складом витрат, пов'язаних зі збутом, у пп. 138.10.3 ПКУ та п. 19 П(С)БО 16 «Витрати» [3].

Витрати на відрядження працівників, зайнятих збутом, потрібно відокремлювати від витрат на відрядження інших працівників платника, наприклад працівників адміністрації.

У податковому обліку витрати на відрядження відображаються з урахуванням норм пп. 140.1.7 ПКУ» [26].

Оплата праці працівників, які забезпечують реалізацію товарів (робіт, послуг), відноситься до витрат на збут за даними бухобліку, де для їх відображення використовується рахунок 93 «Витрати на збут» у кореспонденції з субрахунком 661 «Розрахунки за заробітною платою» [20].

За договором комісії на продаж винагорода, сплачена комісіонеру, належатиме до витрат на збут за абз. «в» пп. 138.10.3 ПКУ [26].

Придбані у нерезидента послуги з маркетингу, реклами відповідно до пп. 139.1.13 ПКУ у податковому обліку відносяться до витрат лише у сумі, що не перевищує 4% доходу (виручки) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) (за мінусом ПДВ та акцизного податку) за рік, що передує звітному.

Забороняється визнавати такі витрати, якщо нерезидент має офшорний статус. Виняток — коли нерезидент надає легалізовані документи про свій неофшорний статус відповідно до п. 161.3 ПКУ[26].

Для врахування витрат на рекламні та маркетингові послуги при обчисленні об'єкта оподаткування необхідне доведення безпосереднього зв'язку таких витрат із господарською діяльністю.

Підпункт 14.1.108 ПКУ[26]. містить визначення маркетингових послуг, і саме на нього слід спиратися при податковому обліку таких витрат.

Податківці також уточнюють, що до маркетингових послуг належать і послуги з розміщення продукції платника податку в місцях продажу, послуги з вивчення, дослідження та аналізу споживчого попиту, внесення продукції до інформаційних баз, послуги зі збору та розповсюдження інформації.

До маркетингу належить і мерчандайзинг — оригінальне оформлення прилавків, презентації, знижки, що сприяють збуту продукції без активної участі спеціального персоналу.

Узагальнююча податкова консультація (наказ ДПСУ від 15.02.2012 р. №123) [26]. підтверджує, що мотиваційні виплати дистриб'юторам — це маркетингові послуги.

За наявності акту, договору та зв'язку з господарською діяльністю такі витрати визнаються витратами на збут.

У випадку, коли послуги надає нерезидент, слід пам'ятати про обмеження, зазначені в пп. 139.1.13 ПКУ.

Витрати на страхування товарів та страхування основних засобів або нематеріальних активів визнаються витратами на збут у межах звичайної ціни страхового тарифу (п. 140.1.6 ПКУ). Звичайна ціна має бути передбачена у договорі страхування.

Витрати на оперативну оренду основних засобів визнаються за датою нарахування платежу (п. 153.7 ПКУ). Орендар відображає ці витрати у періоді, в якому нараховано платіж.

Платник податку повинен враховувати, що витрати на доставку товару, придбаного з метою подальшого продажу, включаються до собівартості реалізованих товарів, а не до витрат на збут. До витрат на збут включаються лише витрати, пов'язані з транспортуванням продукції відповідно до умов поставки.

До витрат на гарантійний ремонт і гарантійне обслуговування відносяться витрати, що не компенсуються покупцем, за умови дотримання вимог податкового законодавства та наявності відповідних підтвердних документів

У разі реалізації товарів пов'язаним особам дохід визначається за договірною ціною, але не нижчою за звичайну ціну, якщо відхилення перевищує встановлений законодавством рівень, що передбачено Податковим кодексом України [26].

Визначення доходів і витрат за операціями з пов'язаними особами

Доходи та витрати за операціями з пов'язаними особами в податковому обліку платника податку на прибуток відображаються з деякими особливостями.

Порядок оподаткування таких операцій встановлено п. 153.2 ПКУ[26].

Визначення терміна «пов'язані особи» наводиться у пп. 14.1.159 ПКУ[26].

Таким чином, при здійсненні продажу товарів (робіт, послуг) такому особливому покупцеві, як пов'язана особа, платник податку на дату продажу повинен проаналізувати, наскільки відрізняється договірна ціна від звичайної.

А все через те, що в разі коли договірна ціна на товари (роботи, послуги) відрізняється (тобто менша) від звичайної ціни більш ніж на 20%, дохід у податковому обліку визначається за рівнем звичайної ціни (пп. 153.2.1 ПКУ).

Тому в інтересах платника податку на прибуток заздалегідь підготувати обґрунтування визначення договірної ціни, дотриманої у межах 20-відсоткового критерію від звичайної ціни товару.

Аналогічні вимоги поширюються також на операції з особами, які не є

платниками податку на прибуток або сплачують податок за іншими ставками, ніж платник податку[26].

Визначення витрат

Питання витрат, понесених у зв'язку з продажем пов'язаним особам, регулюється абзацом 2 пп. 153.2.6 ПКУ [26], який встановлює обмеження:

«Витрати, понесені у зв'язку з продажем/обміном товарів, виконанням робіт, наданням послуг пов'язаним з таким платником податку особам або за операціями з давальницькою сировиною, визнаються у розмірі, що не перевищує доходи, отримані від такого продажу/обміну». Таким чином, податковий облік доходів і витрат за операціями з пов'язаними особами передбачає чітке дотримання критеріїв визначення доходу та обмеження витрат у межах отриманого доходу.

1.4 Порядок визначення й облік фінансових результатів діяльності підприємств, їх відображення в фінансовій звітності

Після завершення звітного фінансового року в бухгалтерії підбивають остаточні підсумки роботи підприємства за рік – порівнюють доходи звітного періоду та витрати, понесені для їх отримання, і визначають фінансовий результат.

Визначення фінансового результату

Методологія формування інформації про доходи і витрати в бухгалтерському обліку та її розкриття у фінансовій звітності встановлена стандартами бухгалтерського обліку. Так, підприємства, які ведуть облік:

- за національними стандартами – застосовують норми НП(С)БО 15 «Дохід» і НП(С)БО 16 «Витрати»;

- міжнародними – норми МСБО 18 «Дохід». Спеціального стандарту для визнання та відображення у звітності витрат у МСБО немає. Тому такі підприємства для узагальнення інформації про витрати повинні керуватися

іншими стандартами МСБО, у яких викладено критерії визнання активів і зобов'язань для тих або інших господарських операцій. Фінансовий результат визначається за кожним видом діяльності підприємства (операційна, фінансова, інша) із періодичністю, установленою в обліковій політиці (місяць, квартал, рік).

Для узагальнення інформації про фінансові результати в бухгалтерського обліку призначено однойменний рахунок 79, який має три субрахунки:

- 791 «Результат операційної діяльності». *За кредитом* субрахунку відображаються в порядку закриття рахунків доходи від реалізації готової продукції, товарів, робіт, послуг та іншої операційної діяльності (рахунки 70 «Доходи від реалізації», 71 «Інший операційний дохід»), *за дебетом* – у порядку закриття рахунків обліку собівартість реалізованої готової продукції, товарів, робіт і послуг, адміністративні, збутові, інші операційні витрати (90 «Собівартість реалізації», 92 «Адміністративні витрати», 93 «Витрати на збут», 94 «Інші витрати операційної діяльності»);

- 792 «Результат фінансових операцій». *За кредитом* субрахунку відображається списання в порядку закриття рахунків обліку доходів від участі в капіталі та інших фінансових доходів, *за дебетом* – списання фінансових витрат із рахунків 95 «Фінансові витрати» і 96 «Втрати від участі в капіталі»;

- 793 «Результат іншої діяльності». *За кредитом* субрахунку відображається списання в порядку закриття рахунків обліку доходів від інвестиційної та іншої діяльності підприємства, *за дебетом* – списання витрат із рахунку 97 «Інші витрати».

Таким чином, за кредитом рахунку 79 у порядку закриття рахунків обліку відображаються доходи, за дебетом – витрати. Для узагальнення розгорнутої інформації про витрати підприємства можуть використовувати рахунки класу 8 «Витрати за елементами». Сальдо рахунків класу 8 списується щомісяця в кореспонденції з рахунком 23 «Виробництво» і рахунками класу 9 «Витрати діяльності». Рахунок 79 не кореспондує з рахунками класу 8.

Бухгалтерські записи рахунку 79 «Фінансові результати» наведені у табл. 1.5.

Таблиця 1.5. – Бухгалтерські записи рахунку 79*

<i>Вид діяльності</i>	<i>Дт</i>	<i>Кт</i>	<i>Субрахунки</i>
Операційна	70 «Доходи від реалізації», 71 «Інший операційний дохід»	791 «Результат операційної діяльності»	23 «Виробництво», 90–94 «Витрати діяльності»; П(С)БО 15, 16 [3], [4]
Фінансова	72 «Фінансові доходи», 73 «Доходи від участі в капіталі»	792 «Результат фінансових операцій»	95 «Фінансові витрати», 96 «Втрати від участі в капіталі»; П(С)БО 16 [4]
Інвестиційна та інша	74 «Доходи від інвестиційної та іншої діяльності»	793 «Результат іншої діяльності»	97 «Інші витрати»; П(С)БО 16 [4]

*складено автором на підставі джерел [3,4,8,20]

Після визначення фінансового результату до оподаткування бухгалтер розраховує податок на прибуток та закриває його на рахунок 79. У підприємств, які не коригують фінансовий результат до оподаткування на підставі різниць, передбачених розділом III ПКУ, сума податку на прибуток, нарахованого в бухгалтерському обліку, збігається з податковою декларацією і списується проводкою: Дт 791–793 – Кт 98 «Податок на прибуток» [26]. Підприємства, які коригують фінансовий результат для оподаткування, відображають податок на прибуток на рахунок 98 з урахуванням П(С)БО 17 «Податок на прибуток» [3] або МСБО 12 «Податки на прибуток». У цьому випадку необхідно врахувати тимчасові різниці між фінансовою звітністю та податковою базою та розрахувати відстрочені податкові активи (рахунок 17) або відстрочені податкові зобов'язання (рахунок 54). Списання фінансового результату на рахунок 44 «Нерозподілені прибутки (непокриті збитки)» здійснюється проводками:

- Дт 791–793 – Кт 441 – при отриманні прибутку;
- Дт 442 – Кт 791–793 – при отриманні збитку.

Таким чином, фінансовий результат є не лише підсумковим показником роботи підприємства за рік, але й важливою інформацією для управлінських рішень та аналізу ефективності діяльності окремих видів діяльності.

Відображення фінансових результатів діяльності підприємства у фінансовій звітності здійснюється у *Звіті про фінансові результати (Звіті про*

сукупний дохід) – Форма № 2. Побудова цього звіту базується на послідовному (ступінчастому) розрахунку різних рівнів прибутку або збитку.

Згідно з національними стандартами бухгалтерського обліку (зокрема, НП(С)БО 1 "Загальні вимоги до фінансової звітності"), процес визначення та відображення фінансового результату поділяється на такі послідовні етапи:

1. Визначення валового прибутку (збитку). На цьому етапі зіставляються доходи та прямі витрати від реалізації продукції чи послуг:

– *Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг):* Це загальний дохід від реалізації без урахування ПДВ, акцизного податку та інших зборів і вирахувань.

– *Собівартість реалізованої продукції:* Прямі витрати на виробництво або придбання товарів чи послуг, які були реалізовані.

– *Розрахунок: Валовий прибуток (збиток) = Чистий дохід - Собівартість реалізованої продукції.*

2. Розрахунок фінансового результату від операційної діяльності. Тут враховуються всі інші доходи та витрати, безпосередньо пов'язані з основною діяльністю підприємства:

Додаються: Інші операційні доходи (наприклад, доходи від оренди активів, реалізації оборотних активів, позитивні операційні курсові різниці).

Віднімаються:

– **Адміністративні витрати:** Загальногосподарські витрати, пов'язані з управлінням та обслуговуванням підприємства.

– **Витрати на збут:** Витрати на пакування, рекламу, дослідження ринку, транспортування продукції до покупців.

– **Інші операційні витрати:** Собівартість реалізованих виробничих запасів, сумнівні борги, втрати від знецінення тощо.

Розрахунок: Фінансовий результат від операційної діяльності = Валовий прибуток + Інші операційні доходи - Адміністративні витрати - Витрати на збут - Інші операційні витрати.

3. Розрахунок фінансового результату до оподаткування. На цьому етапі до операційного результату додаються або віднімаються наслідки фінансової та інвестиційної діяльності:

Додаються:

- **Дохід від участі в капіталі:** Дохід від інвестицій в асоційовані чи дочірні підприємства.
- **Інші фінансові доходи:** Отримані відсотки, дивіденди тощо.
- **Інші доходи:** Доходи від реалізації фінансових інвестицій або необоротних активів.

Віднімаються:

- **Фінансові витрати:** Нараховані відсотки за користування кредитами та іншими запозиченнями.
- **Втрати від участі в капіталі:** Збитки від інвестицій в асоційовані підприємства.
- **Інші витрати:** Собівартість реалізованих фінансових інвестицій чи необоротних активів, уцінка активів.

Розрахунок: Фінансовий результат до оподаткування = Операційний результат + Фінансові та інші доходи - Фінансові та інші витрати.

4. Визначення чистого фінансового результату. Це фінальний етап розрахунку: від фінансового результату до оподаткування віднімаються (або додаються) **витрати (дохід) з податку на прибуток.**

Розрахунок: Чистий фінансовий результат (прибуток або збиток) =

Фінансовий результат до оподаткування - Витрати з податку на прибуток.

Таким чином, теоретичні положення, розглянуті у першому розділі, є основою для дослідження організації обліку фінансових результатів діяльності підприємства на практиці у наступних розділах роботи.

2. ЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ДІЯЛЬНОСТІ ТОВ «ДРУЖБА СВК»

2.1. Техніко-економічна характеристика ТОВ «ДРУЖБА СВК»

ТОВ «ДРУЖБА СВК» знаходиться за адресою с. Камчик, Білгород-Дністровського району, Одеської області. У 1947 році на території села Зоря, розташованого у Саратському районі Одеської області, було створено три колективних господарства: колгосп ім. Ф.Енгельса, колгосп ім. К. Маркса, колгосп «Іскра». Основними видами діяльності колгоспів були рослинництво та тваринництво. Розводили, головним чином, велику рогату худобу, вівці, свиней та птицю. Ведуче місце у рослинництві займало вирощування зернових культур. Таким чином на території села Зоря було сформовано колективне господарство «ДРУЖБА». У розпорядженні господарства були обширі та просторі земельні угіддя. В той час у господарстві склався зерно-тваринницький напрям діяльності. Рослинництво приносило врожай зернових культур, кормів, а також овочів та картоплі. Ще поширились садівництво та виноградарство. Основною метою тваринництва було виробництво молока та м'яса. У 2000 році згідно Закону України «Про колективну власність в Україні» підприємство було знов реорганізовано у сільськогосподарський виробничий кооператив – СВК «ДРУЖБА».

Вищим органом управління ТОВ «ДРУЖБА СВК» є Загальні збори членів Кооперативу. Виконавчий орган – Правління Кооперативу на чолі з Головою Кооперативу. Контролюючий орган – Ревізійна комісія.

Крім того, що вироблена продукція використовується самим Кооперативом, з усіх ділянок частина продукції реалізується. Покупцями, а точніше – споживачами цієї продукції є населення села Зоря та навколо розташованих населених пунктів. Продукція реалізується напряму, тобто безпосередньо з самих бригад, а також через мережу магазинів. На балансі Кооперативу знаходяться чотири продовольчих магазини, кафе «Камчія», бар «Камчія». Більша частина продукції – це зернові та масляні культури, м'ясо та м'ясні вироби – реалізуються

приватним підприємцям, які приїжджають з усієї України. Частіше з Одеси, Білгород-Дністровського та інших населених пунктів Одеської області, а також Київської, Харківської, Полтавської та багатьох інших областей.

Основні фінансово-економічні показники діяльності ТОВ «ДРУЖБА СВК» за 2021-2022 рр. наведені в табл.2.1.

Таблиця 2.1 – Основні фінансово-економічні показники діяльності підприємства за 2021-2022 рр.*

Показники	Роки	
	2021	2022
1. Обсяг продукції в натуральному виразі*, (тис. дал)	1191,10	984,8
2.Обсяг продукції (без ПДВ та акцизного збору)*, тис. грн		
– в діючих оптових цінах	32060,10	21987,34
– в порівнянних оптових цінах	27969,05	21987,34
3. Середня оптова ціна за 1 дал продукції, грн	26916,40	22326,79
4. Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн	143652,00	171390,00
5. Валовий прибуток, тис. грн	57668,00	64583,00
6. Повна собівартість реалізованої продукції, тис. грн	94483,00	115316,00
7. Витрати на 1 гривню реалізованої продукції, коп.	65,77	67,28
8. Фінансовий результат до оподаткування, тис. грн	47158,00	49169,00
9. Чистий прибуток, тис. грн	47158,00	66181,00
10. Середня облікова кількість працівників підприємства, осіб	150	139
11. Продуктивність праці одного працівника підприємства, грн/особу	213734,00	158182,30
12. Середня річна вартість основних засобів підприємства, тис. грн	124240,00	129722,50
13. Фондовіддача, грн/грн	0,26	0,17
14. Матеріальні витрати, тис. грн	110137,00	102914,00
15. Матеріаловіддача, грн/грн	1,30	1,67
16. Середня річна вартість оборотних активів, тис. грн	133699,50	183560,00
17. Коефіцієнт оборотності оборотних активів, оборотів	1,07	0,93
19. Рентабельність реалізованої продукції, %	40,14	37,68
20. Рентабельність виробництва, %	18,28	21,13

* розраховано на підставі фінансової звітності підприємства та методики авторів [1,2]

Аналіз наведених показників діяльності підприємства за 2021–2022 роки дозволяє зробити наступні висновки щодо динаміки його розвитку та ефективності використання ресурсів підприємства:

Спостерігається скорочення обсягу продукції в натуральному виразі на 17,3% (з 1191,1 до 984,8 тис. дал). Аналогічна тенденція характерна і для обсягу продукції в порівнянних цінах (пад на 21,4%). Попри фізичне скорочення виробництва, чистий дохід від реалізації зріс на 19,3% (з 143,65 млн грн до 171,39 млн грн). Це свідчить про значне зростання цін на продукцію або зміну асортименту на користь дорожчих товарів. Повна собівартість реалізованої продукції зростала швидше (+22%), ніж дохід, що призвело до збільшення витрат на 1 гривню реалізованої продукції з 65,77 коп. до 67,28 коп.

Валовий прибуток зріс на 12%. Чистий прибуток показав значне зростання (+40,3%), що може бути пов'язано з іншими операційними доходами або податковими аспектами, оскільки темп його росту випереджає фінансовий результат до оподаткування.

Рентабельність реалізованої продукції дещо знизилася (з 40,14% до 37,68%), що підтверджує випереджаюче зростання собівартості. Проте рентабельність виробництва зросла з 18,28% до 21,13%, що є позитивним сигналом ефективності управління виробничими активами.

Кількість працівників скоротилася на 7,3% (зі 150 до 139 осіб). Проте тривожним фактором є суттєве падіння продуктивності праці одного працівника на 26% (з 213,7 до 158,2 тис. грн/особу), що вказує на неефективне використання людського капіталу в умовах скорочення обсягів виробництва. Фондовіддача знизилася з 0,26 до 0,17 грн/грн, що свідчить про погіршення ефективності використання обладнання та будівель (вартість ОЗ зросла, а обсяг виробництва в порівнянних цінах впав). Ефективність використання матеріалів покращилася — матеріаловіддача зросла з 1,30 до 1,67 грн/грн, що свідчить про економію ресурсів або впровадження більш ощадливих технологій.

Середня вартість оборотних активів зросла на 37,3%, тоді як коефіцієнт їх оборотності знизився з 1,07 до 0,93. Це вказує на сповільнення циклу оборотних коштів та можливе "заморожування" ресурсів у запасах або дебіторській заборгованості.

Підприємство знаходиться у стані інтенсивної цінової адаптації: фізичні обсяги виробництва та ефективність використання основних засобів і праці падають, проте за рахунок цінових факторів вдається нарощувати чистий дохід та прибуток.

2.2. Поглиблений економічний аналіз фінансових результатів діяльності ТОВ «ДРУЖБА СВК»

2.2.1. Аналіз фінансових результатів діяльності

Фінансові результати діяльності підприємства виникають від таких видів його діяльності як основна операційна, інша операційна, фінансова та інша діяльність.

Аналіз фінансових результатів діяльності підприємства до оподаткування здійснюють за даними форми №2 „Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)” за допомогою аналітичної табл. 2.2.

Таблиця 2.2 – Аналіз формування і динаміки фінансових результатів діяльності підприємства*

Показники	Алгоритм розрахунку за кодом рядка	Попередній рік		Звітний рік		Відхилення	
		тис. грн	%	тис. грн	%	тис. грн	%
1. Фінансовий результат від реалізації продукції	2000-2050-2130-2150	49169	104,26	56074	84,73	6905	14,04
2. . Фінансовий результат від іншої операційної діяльності	2120-2180	-1938	-4,11	10948	16,54	12886	в -6,6 р
3. Фінансовий результат від операційної діяльності	2190 (2195)	47231	х	67022	х	19791	41,9
4. Фінансовий результат від інвестиційної та фінансової діяльності	2200 + 2220 – 2250 – 2255	3	0,01	-682	-1,03	-685	в -228,3 р.
5. Фінансовий результат від іншої діяльності	2240 – 2270	-76	-0,16	-159	-0,24	-83	109,21
6. Фінансовий результат до оподаткування	2290 (2295)	47158	100,0	66181	100,0	19023	40,34

* розраховано на підставі фінансової звітності підприємства та методики авторів [1, 2]

За результатами аналізу видно, що фінансовий результат до оподаткування у звітному році зріс на 19 791 тис. грн або 40,34% порівняно з попереднім роком, що свідчить про покращення діяльності підприємства Це відбулось за рахунок

збільшення прибутку від реалізації продукції, який зріс на 6 905 тис. грн.. Основну частку в прибутку до оподаткування займає результат від реалізації продукції. У попередньому році ця діяльність формувала 104,26% фін. результату, тоді як у звітному році – 84,73%, тобто її питома вага знизилась на 19,53 п.п. Це свідчить, що зросла роль інших джерел доходу. Найбільший позитивний вплив на зміну фінансового результату мала інша операційна діяльність: її прибуток збільшився на 12 886 тис. грн, що відповідає зростанню в 6,6 рази, а її частка у структурі прибутку зросла з –4,11% до 16,54%. Це свідчить про ефективну роботу підприємства в суміжних операційних напрямках. Разом з тим, фінансова та інвестиційна діяльність у звітному році була збитковою (–682 тис. грн), що негативно вплинуло на загальний результат. Збиток зріс в 228,3 рази (з 3 тис. грн до –682 тис. грн). Частка цієї діяльності зменшилася з 0,01% до –1,03%.

Загалом можна зробити висновок, що зростання фінансового результату до оподаткування забезпечено в основному за рахунок зростання операційної ефективності, зокрема іншої операційної діяльності. Водночас підприємству слід звернути увагу на неефективність фінансово-інвестиційної сфери та посилити контроль за витратами у цій частині.

2.2.2. Аналіз динаміки та структури доходів та витрат діяльності підприємства діяльності

Аналіз доходів підприємства від усіх видів його діяльності спрямований на оцінку їх складу, структури та динаміки. Для вирішення цих завдань складається аналітична табл. 2.3.

За результатами аналізу динаміки доходів підприємства можна зробити висновок про суттєве зростання загального обсягу доходів у звітному році на 40 332 тис. грн порівняно з попереднім роком. Це позитивна тенденція, яка свідчить про збільшення обсягів діяльності підприємства. Основним джерелом доходів залишається чистий дохід від реалізації продукції, хоча його частка у загальній структурі знизилась з 99,38% до 92,70%, тобто на 6,68 %п.

Таблиця 2.3 – Аналіз динаміки та структури доходів діяльності підприємства*

Показники	Код рядка ф. №2	Попередній рік.		Звітний рік		Відхилення	
		Сума тис.грн.	Структура%	Сума тис.грн.	Структура%	Сума тис.грн. гр.4-гр.2	%пунктів гр.5-гр.3
А	1	2	3	4	5	6	7
Операційна діяльність							
1.Чистий дохід від реалізації продукції	2000	143652	99,38	171390	92,7	27738	-6,68
2.Інші операційні доходи	2120	674	0,47	13148	7,11	12474	6,64
3.Всього доходи операційної діяльності	х	144326	99,85	184538	99,82	40212	-0,03
Інвестиційна, фінансова та інша діяльність							
Дохід від участі в капіталі	2200	0	0	0	0	0	0
Інші фінансові доходи	2220	221	0,15	341	0,18	120	0,03
Інші доходи	2240	0	0	0	0	0	0
Всього доходів	х	144547	100	184879	100	40332	0
Разом по підприємству	х	144547	100	184879	100	40332	0

* розраховано на підставі фінансової звітності підприємства та методики авторів [1,2]

Це пояснюється зростанням фінансування за рахунок інших джерел доходу. Величина інших операційних доходів зросла 12474 тис. грн., збільшив при цьому їх частку на 6,64 % п., які зросли на 12 474 тис. грн та збільшили свою питому вагу з 0,47% до 7,11%, тобто на 6,64 %п. Це може бути пов'язано з надходженням страхових виплат, дооцінкою активів або іншими операційними джерелами .Фінансова діяльність представлена лише іншими фінансовими доходами, які зросли на 120 тис. грн, а їх частка у структурі доходів незначна — лише 0,18% у звітному році. Загалом, структура доходів свідчить про збереження домінування основної діяльності, але також і про активізацію інших операційних напрямів, що може позитивно впливати на стійкість фінансових результатів у майбутньому.

Аналіз витрат від усіх видів діяльності підприємства спрямований на оцінку їх складу, структури та динаміки. Для вирішення цих завдань складається аналітична табл. 2.4.

Таблиця 2.4 – Аналіз динаміки та структури витрат діяльності підприємства *

Показники	Код рядка ф.№ 2	Попередній рік.		Звітний рік		Відхилення	
		Сума тис.грн.	Структура%	Сума тис.грн.	Структура%	Сума тис.грн. гр.4-гр.2	%пункті в гр.5-гр.3
А	1	2	3	4	5	6	7
Операційна діяльність							
1.Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	85984	88,29	106807	89,88	20823	1,69
2.Адміністративні витрати	2130	4675	4,8	4849	4,09	174	0,71
3.Витрати на збут	2150	3824	3,93	3660	3,08	-164	-0,85
4.Інші операційні витрати	2180	2612	2,68	2200	1,85	-412	-0,83
Всього витрат операційної діяльності	х	97095	99,7	117516	99,0	20421	-0,7
Інвестиційна, фінансова та інша діяльність							
5.Фінансові витрати	2250	218	0,22	1023	0,86	805	0,64
6.Втрати від участі в капіталі	2255	0	0	0	0	0	0
7.Інші витрати	2270	76	0,08	159	0,13	83	0,05
Всього витрат	х	97389	100	118698	100	21309	0
Разом по підприємству	х	97389	100	118698	100	21309	0

* розраховано на підставі фінансової звітності підприємства та методики авторів [1, 2]

За результатами аналізу видно, що загальна сума витрат підприємства у звітному році зросла на 20 747 тис. грн (з 97 389 тис. грн у 2021 році до 118 136 тис. грн у 2022 році), що свідчить про розширення діяльності, але також про зростання витрато місткості процесів. Основну частку витрат традиційно складає собівартість реалізованої продукції, яка у звітному році зросла на 20 823 тис. грн, а її частка у структурі загальних витрат збільшилась з 88,27% до 90,41%. Це свідчить про значну концентрацію ресурсів на виробництві основної продукції. Адміністративні витрати зросли лише на 174 тис. грн, а їх частка у витратах зменшилась з 4,8% до 4,1%, що може свідчити про стриману політику витрат на управління. Витрати на збут скоротились на 164 тис. грн, зменшивши свою питому вагу з 3,93% до 3,1%. Це може бути пов'язано зі скороченням витрат на логістику, рекламу або дистрибуцію. Значно зменшились і інші операційні витрати – на 412 тис. грн, а їх

частка впала з 2,68% до 1,86%. Щодо витрат, не пов'язаних з операційною діяльністю: фінансові витрати зросли з 218 до 1023 тис. грн (на 805 тис. грн), що говорить про збільшення кредитного навантаження або сплати відсотків за зобов'язаннями. Інші витрати зросли більш ніж удвічі — з 76 до 159 тис. грн, однак їх питома вага залишається незначною.

Таким чином, витрати підприємства збільшилися переважно за рахунок виробничих витрат, що відповідає профілю діяльності, але також потребує контролю за витратами поза межами операційної діяльності, зокрема фінансовими.

2.2.3. Аналіз фінансових результатів від основної операційної діяльності (реалізації продукції)

Аналіз фінансових результатів від основної операційної діяльності підприємства виконують за даними форми №2 „Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)” за допомогою аналітичної табл. 2.5.

Таблиця 2.5 – Аналіз фінансового результату від основної операційної Діяльності*

Показники	Алгоритм розрахунку за кодом рядка	Попередній рік, тис. грн	Звітний рік, тис. грн	Відхилення	
				тис. грн	%
1. Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	143652	171390	27738	19,31
2. Собівартість реалізованої продукції	2050	85984	106807	20823	24,22
3. Валовий прибуток	2090 (2095)	57668	64583	6915	11,99
4. Адміністративні витрати	2130	4675	4849	174	3,72
5. Витрати на збут	2150	3824	3660	-164	-4,29
6. Фінансовий результат від основної операційної діяльності	2000-2050- -2130-2150	49169	56074	6905	14,04

*розраховано автором на підставі звітності підприємства та методики авторів [1,2]

За даними табл. 2.5 фінансовий результат від основної операційної діяльності у звітному році збільшився на 6 905 тис. грн (з 49 169 тис. грн у 2021 році до 56 074 тис. грн у 2022 році), що є позитивною динамікою та свідчить про підвищення

прибутковості підприємства. Цей приріст був зумовлений двома основними факторами:

– Зростанням обсягу чистого доходу від реалізації продукції, яке забезпечило додатковий фінансовий результат у розмірі 9 494,12 тис. грн. або на 19,31 % .

– Збільшенням витрат, що пов'язані з основною операційною діяльністю – собівартості реалізованої продукції – на 24,22%, адміністративних витрат на 3,72 % та зменшення витрат на збут на 4,29 %. Таким чином, основним джерелом приросту прибутку стала чистий дохід від реалізації, а структура витрат навпаки погіршилася, що свідчить про потребу в оптимізації собівартості, адміністративних і збутових витрат.

2.2.4. Аналіз рентабельності продукції

Аналіз рентабельності продукції здійснюють, використовуючи дані форми №2 „Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)”, за допомогою аналітичної табл. 2.6.

Таблиця 2.6 – Формування та динаміка рентабельності продукції*

Показники	Попередній рік	Звітний рік	Відхилення	
			абс.	%
1. Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн	143652	171390	27738	19,31
2. Собівартість реалізованої продукції, тис. грн	85984	106807	20823	24,22
3. Валовий прибуток (збиток), тис. грн	57668	64583	6915	11,99
4. Прибуток від реалізації продукції, тис. грн	57668	64583	6915	11,99
5. Рентабельність продукції [як відношення валового прибутку до собівартості реалізованої продукції], %	67,07	60,47	6,59	-9,84
6. Рентабельність продукції [як відношення валового прибутку до чистого доходу від реалізації продукції, товарів, робіт, послуг], %	40,14	37,68	2,46	-6,13

* розраховано на підставі фінансової звітності підприємства та методики авторів [1, 2]

За результатами аналізу видно, що підприємство зберігає прибуткову діяльність, однак у звітному році спостерігається зниження рентабельності продукції за всіма методами розрахунку. Розрахунок рентабельності:

1. Рентабельність до собівартості:

$$2021 = (57668 / 85984) \times 100 = 67.07\%$$

$$2022 = (64583 / 106807) \times 100 = 60.47\%$$

2. Рентабельність до чистого доходу:

$$2021 = (57668 / 143652) \times 100 = 40.14\%$$

$$2022 = (64583 / 171390) \times 100 = 37.68\%$$

Валовий прибуток у звітному році становив 64 583 тис. грн, що на 6 915 тис. грн більше, ніж у попередньому році. При цьому чистий дохід від реалізації зріс на 27 738 тис. грн, а собівартість продукції — на 20 823 тис. грн. Це зумовило розширення масштабів діяльності, але зі зниженням величини витрат.

Отже, хоч підприємство і збільшило обсяги виробництва, але зросла витратомісткість, що негативно вплинуло на рентабельність. Це вимагає від керівництва зміцнення контролю за витратами, пошуку шляхів зниження собівартості продукції та підвищення продуктивності праці.

2.2.5. Аналіз рентабельності виробництва

Аналіз рентабельності виробництва здійснюють за даними форми №1 „Баланс (Звіт про фінансовий стан)” і форми №2 „Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)” за допомогою аналітичної табл. 2.7.

Таблиця 2.7 – Аналіз рентабельності виробництва*

Показники	Попередній рік	Звітний рік	Відхилення	
			абс.	%
1. Прибуток до оподаткування, тис. грн	47158	66181	19023	40,34
2. Середня річна вартість основних засобів підприємства, тис. грн	124240	129722,5	5482,5	4,41
3. Середня річна вартість оборотних активів, тис. грн*	133699,5	183560	49860,5	37,29
4. Середня річна вартість виробничих засобів, тис. грн	257939,5	313282,5	55343	21,46
5. Рентабельність виробництва, %	18,28	21,13	2,84	15,55

*розраховано автором на підставі звітності підприємства та методики авторів [1,2]

За допомогою даних таблиці 2.7 визначимо вплив окремих факторів на зміну рентабельності виробництва у звітному році порівняно з попереднім:

1. Вплив зміни прибутку до оподаткування: $(\text{Пзв} / \text{ВЗпоп}) \times 100 - (\text{Ппоп} / \text{ВЗпоп}) \times 100 = (66181 / 257\,939,5 \times 100) - (47158 / 257\,939,5 \times 100) = 25,65 - 18,28 = 7,37$ п.п.

- Збільшення прибутку до оподаткування на 19 023 тис. грн призвело до зростання рентабельності виробництва на 7,37 відсоткових пункти.

2. Вплив зміни середньої річної вартості основних засобів:

$(\text{Пзв} / (\text{ОЗзв} + \text{ОАпоп})) \times 100 - (\text{Пзв} / \text{ВЗпоп}) \times 100 = (66181 / 263\,422 \times 100) - (66181 / 257\,939,5 \times 100) = 25,12 - 25,65 = -0,534$ %п.

- Збільшення середньої вартості основних засобів на 5482,50 тис. грн. зменшило рентабельність на 0,534 %п.

3. Вплив зміни середньої річної вартості оборотних активів: $(\text{Пзв} / \text{ВЗзв}) \times 100 - (\text{Пзв} / (\text{ОЗзв} + \text{ОАпоп})) \times 100 = (66181 / 313\,282,5 \times 100) - (66181 / 263\,422 \times 100) = 21,12 - 25,12 = -4,00$ п.п.

- Зростання середньої вартості оборотних активів на 49 860,5 тис. грн суттєво зменшило рентабельність на 4,00 %п.

Загальна зміна рентабельності виробництва у звітному році становить: $7,37 - 0,534 - 4,00 = +2,84$ %п.

- Вирішальний вплив на покращення рентабельності мав чинник збільшення прибутку до оподаткування.

- Водночас зростання обсягу активів (як основних, так і оборотних) мало негативний вплив, що свідчить про потребу більш ефективного використання ресурсів підприємства.

2.3. Загальний аналіз фінансового стану підприємства

2.3.1. Аналіз динаміки валюти балансу

Аналіз динаміки валюти балансу здійснюють за даними форми №1 „Баланс (Звіт про фінансовий стан)” за допомогою аналітичної табл. 2.8.

За даними табл. 2.8 динаміки валюти балансу підприємства свідчить про позитивні зміни у фінансовому стані. Зокрема:

Таблиця 2.8 – Аналіз динаміки валюти балансу*

Показники	На початок року	На кінець року	% зміни
Валюта балансу, тис. грн:			
- попереднього року	192875	221330	14,76
- звітнього року	221330	287606	29,97

* розраховано на підставі фінансової звітності підприємства та методики авторів [1, 2,]

– у попередньому році (2021) загальна сума активів (валюта балансу) збільшилась з 192 875 тис. грн до 221 330 тис. грн, що становить приріст на 14,76%. Це вказує на помірне, але стабільне зростання активів підприємства.

– у звітному році (2022) валюта балансу зросла з 221 330 тис. грн до 287 606 тис. грн, що відповідає приросту на 29,97%. Така динаміка свідчить про активне розширення діяльності, збільшення ресурсів, що перебувають у розпорядженні підприємства. Загалом, збільшення валюти балансу є ознакою розширення обсягів господарської діяльності підприємства, залучення нових ресурсів та потенційного підвищення економічної стійкості. Водночас, подальший аналіз структури активів і джерел їх формування є необхідним для оцінки якості цього зростання.

2.3.2. Аналіз динаміки складу, структури та динаміки активів підприємства

Аналіз складу, структури та динаміки активів підприємства здійснюють за даними форми №1 „Баланс (Звіт про фінансовий стан)” за допомогою табл. 2.9.

Таблиця 2.9 – Аналіз складу, структури та динаміки активів підприємства*

Показники	Код рядка	На початок звітнього періоду	На кінець звітнього періоду	Відхилення	
				абс.	%
Всього активів, тис. грн	1300	221330	287606	66276	29,94
1. Необоротні активи, тис. грн	1095	73128	68688	-4440	-6,07
– в % до активів		33,05	23,89	-9,16п.п	х
2. Оборотні активи, тис. грн	1195	148202	218918	70716	47,73
– в % до активів		66,95	76,11	9,16п.п	х
2.1. Запаси, тис. грн	1100, 1110	109708	129353	19645	17,91
– в % до оборотних активів		74,03	59,09	-14,94п.п	х
2.2. Кошти в розрахунках, тис. грн	1120÷1155	7865	5189	-2676	-34,04
– в % до оборотних активів		5,31	2,37	-2,94п.п	х

Продовження табл.2.9

Показники	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду	Відхилення	
				абс.	%
2.3. Грошові кошти та їх еквіваленти, тис. грн	1160, 1165	30629	84376	53747	175,52
– в % до оборотних активів		20,67	38,54	17,87п.п	х
2.4. Інші оборотні активи, тис. грн	1170, 1190	0	0	0	0
– в % до оборотних активів		0	0	0	х
– у тому числі витрати майбутніх періодів **, тис. грн	1170	0	0	0	0
– в % до оборотних активів		0	0	0	х
3. Необоротні активи утримувані для продажу, та групи вибуття, тис. грн	1200	0	0	0	0

* розраховано на підставі фінансової звітності підприємства та методики авторів [1, 2,]

За даними табл. 2.9 у звітному році валюта балансу підприємства зросла на 66 276 тис. грн (на 29,94%), що свідчить про загальне збільшення ресурсної бази підприємства. Необоротні активи зменшились на 4 440 тис. грн (–6,07%), а їх частка в загальній структурі активів знизилась з 33,05% до 23,89% (–9,16 п.п.). Це може свідчити про зменшення інвестиційної активності або вибуття довгострокових активів. Натомість оборотні активи зросли на 70 716 тис. грн (+47,73%), а їх питома вага збільшилась до 76,11% (проти 66,95% на початку року). Це вказує на переорієнтацію активів у бік короткострокових ресурсів, зокрема:

- Грошові кошти та їх еквіваленти зросли у 2,75 раза — з 30 629 тис. грн до 84 376 тис. грн, що зумовило зростання їх частки в оборотних активах з 20,67% до 38,54%. Це свідчить про зростання ліквідності підприємства.

- Запаси також зросли на 19 645 тис. грн (+17,91%), однак їх частка в структурі оборотних активів зменшилась із 74,03% до 59,09%, що вказує на зменшення домінування складських ресурсів

- Кошти в розрахунках зменшились на 2 676 тис. грн (–34,04%), що могло бути наслідком погашення дебіторської заборгованості або скорочення обсягів операцій на відстрочку платежу.

Таким чином, у звітному році підприємство демонструє позитивну динаміку зростання активів за рахунок приросту оборотних активів, передусім грошових

коштів, що є ознакою посилення платоспроможності. Водночас скорочення необоротних активів потребує подальшого аналізу, оскільки воно може вплинути на інвестиційний потенціал у майбутньому.

2.3.3. Аналіз використання оборотних активів підприємства

Аналіз використання оборотних активів підприємства, який вкладено в його оборотний капітал, здійснюють за даними форми №1 „Баланс (Звіт про фінансовий стан)” та форми №2 „Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)” за допомогою табл. 2.10.

Таблиця 2.10 – Аналіз використання оборотних активів підприємства*

Показники	Код рядка	Попередній рік	Звітний рік	Відхилення	
				абсолютне	відносне, %
А	1	2	3	4	5
1. Чистий дохід від реалізації продукції, тис. грн	Ф №2 р 2000	143652,00	171390,00	27738,00	19,31
2. Середньорічні залишки оборотних активів, тис. грн	Ф №1 р 1195	133699,50	183560,00	49860,50	37,29
в т. ч.	Р				
2.1. Запаси	1100, 1110	92515,00	119530,50	27015,50	29,20
2.2. Кошти в розрахунках	1125÷1155	5337	6527	190	22,30
2.3. Грошові кошти і поточні фінансові інвестиції	Р 1160, 1165	35746	57502,5	21756,5	60,56
2.4. Інші оборотні активи	Р 1170, 1190	101,5	0	-101,5	-100
3. Кількість днів в періоді	х	365	365	0	0
4. Одноденна виручка тис. грн	х	393,57	469,56	75,99	19,31
5. Коефіцієнт оборотності, оборотів	х	1,07	0,93	-0,14	-13,1
6. Тривалість 1 обороту, днів	х	339,7	390,92	51,22	15,08
в т. ч.	х				
6.1. В запасах	х	235,06	254,56	19,5	8,3

Продовження табл. 2.10

А	1	2	3	4	5
6.2. В коштах в розрахунках	х	13,56	13,9	0,34	2,51
6.3. В грошових коштах	х	90,82	122,46	31,64	34,84
6.4. В інших оборотних коштах	х	0,25	0	-0,25	-100
7. Економія (надлишок) оборотних активів, тис. грн	х	х	-24043,13	х	х

* розраховано на підставі фінансової звітності підприємства та методики авторів [1, 2]

Примітка: Економія оборотних активів у звітному році становить 183560,4 тис. грн, що обчислено як добуток тривалості одного обороту на одноденну виручку: $390,92 \times 469,56 = 183560,4$.

Дані табл. 2.10 свідчать про погіршення ефективності використання оборотних активів в звітному році порівняно з попереднім. Коефіцієнт оборотності знизився з 1,07 до 0,93, тобто оборотні активи здійснили менше обертів протягом року, що підтверджується збільшенням тривалості одного обороту з 339,70 до 390,92 днів. Це означає, що кошти підприємства повільніше обертались, тобто довше знаходились у стані запасів, розрахунків або грошових залишків. Зростання тривалості 1 обороту обумовлено зокрема збільшенням часу обігу:

- в запасах — на 19,5 днів;
- в грошових коштах — на 31,64 днів;
- у коштах у розрахунках — на 0,34 днів.

Незважаючи на це, підприємству вдалось досягти чистого доходу, що вищий на 27 738 тис. грн, однак уповільнення обігу оборотних активів може негативно вплинути на платоспроможність у довгостроковій перспективі. Розрахована економія оборотних активів у звітному році становить 183 560 тис. грн, що підтверджує рівень залучених ресурсів, необхідних для забезпечення безперервної діяльності підприємства при такій інтенсивності обігу.

2.3.4. Аналіз динаміки складу, структури та динаміки джерел формування активів підприємства

Аналіз використання оборотних активів підприємства, який вкладено в його оборотний капітал, здійснюють за даними форми №1 „Баланс (Звіт про фінансовий стан)” та форми №2 „Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)” за допомогою табл. 2.11.

Таблиця 2.11 – Аналіз складу та динаміки джерел формування активів підприємства*

Показники	Код рядка	На початок звітнього періоду	На кінець звітнього періоду	Відхилення	
				абс.	%
Всього джерел формування активів, тис. грн	1900	221330	287606	66276	29,94
1. Власний капітал, тис. грн	1495	202468	267773	65305	32,25
– в % до усіх джерел		91,48	93,09	1,61п.п	х
1.1. Наявність власних оборотних активів, тис. грн	1495 – 1095 або 1495 + 1595	129340	199085	69745	53,92
– в % до усіх джерел	– 1095	58,47	69,22	10,75п.п	х
2. Довгострокові зобов'язання і забезпечення, тис. грн	1595	12487	8203	-4284	-34,3
– в % до усіх джерел		5,64	2,85	-2,79п.п	х
2.1. Довгострокові зобов'язання, тис. грн	1500÷1515	2902	2775	-127	-4,38
– в % до усіх джерел		1,31	0,96	-0,35п.п	х
2.2. Довгострокові забезпечення, тис. грн	1520, 1525	9585	5428	-4157	-43,39
– в % до усіх джерел		4,33	1,89	-2,44п.п	х
3. Поточні зобов'язання і забезпечення, тис. грн	1695	6375	11630	5255	82,44
– в % до усіх джерел		2,88	4,04	1,16 п.п	х
3.1. Короткострокові зобов'язання, тис. грн	1600, 1610	3338	5834	2496	74,8
– в % до усіх джерел		1,51	2,03	0,52п.п	х
–в тому числі короткострокові кредити банків, тис. грн	1600	3338	5834	2496	74,8
– в % до усіх джерел		1,51	2,03	0,52п.п	х
3.2. Кредиторська заборгованість, тис. грн	1605, 1615÷1645	3036	5542	2506	82,54
– в % до усіх джерел		1,37	1,93	056п.п	х
3.3. Поточні забезпечення, тис. грн	1660	0	0	0	0
– в % до усіх джерел		0	0	0	х
3.4. Інші поточні зобов'язання	1665,1690	1	254	253	25300
– в % до усіх джерел		~0,00%	0,09	0,09п.п	х
4. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття, тис. грн	1700	0	0	0	0
– в % до усіх джерел		0	0	0	х

* розраховано на підставі фінансової звітності підприємства та методики авторів [1,2]

За даними табл. 2.10 у звітному році загальна сума джерел формування активів підприємства зросла на 66 276 тис. грн або на 29,94%. Основним джерелом зростання стали власні кошти підприємства, які збільшилися на 65 305 тис. грн (на 32,25%), що зумовило збільшення їх питомої ваги у структурі з 91,48% до 93,09%. Це свідчить про зміцнення фінансової незалежності підприємства та зниження його залежності від зовнішніх джерел фінансування. Власні оборотні активи збільшились на 69 745 тис. грн, а їх частка зросла з 58,47% до 69,22%, що є позитивною тенденцією і свідчить про зростання ресурсів, спрямованих на забезпечення поточної діяльності. Натомість довгострокові зобов'язання і забезпечення зменшилися на 4 284 тис. грн (на 34,3%), зокрема найбільше — за рахунок зниження довгострокових забезпечень на 43,39%. Це може свідчити про зменшення потреби у довгостроковому фінансуванні або часткове погашення таких зобов'язань. Поточні зобов'язання зросли на 5 255 тис. грн або на 82,44%, при цьому зросли як короткострокові кредити банків, так і кредиторська заборгованість – остання збільшилась на 2 506 тис. грн або на 82,54%, а її питома вага у структурі джерел зросла з 1,37% до 1,93%. Інші поточні зобов'язання збільшились з 1 тис. грн до 254 тис. грн, що становить приріст на 253 тис. грн або 25 300%, а їх частка у загальному обсязі джерел зросла з 0,00% до 0,09%.. Незначне збільшення частки поточних зобов'язань (з 2,88% до 4,04%) свідчить про збереження помірного рівня короткострокової фінансової залежності. Отже, підприємство демонструє стабільне покращення фінансової стійкості, головним чином за рахунок власного капіталу. Водночас зростання поточних зобов'язань потребує контролю для недопущення надмірного навантаження на обігові кошти та ризиків втрати ліквідності.

2.3.5. Аналіз фінансової стійкості підприємства за відносними показниками

Для аналізу ступеню покриття запасів джерелами фінансування використовуються система відносних показників.

Аналіз фінансової стабільності підприємства за відносними показниками здійснюється за даними форми №1 „Баланс (Звіт про фінансовий стан)” за допомогою табл. 2.12.

Таблиця 2.12 – Аналіз фінансової стійкості підприємства за відносними показниками*

Показники	На початок попереднього року	На кінець попереднього року	На кінець звітного року	Нормативне значення
1. Коефіцієнт автономії ($K_{авт}$)	0,8103	0,9148	0,9309	більше 0,5
2. Коефіцієнт співвідношення залучених та власних коштів ($K_{ф}$)	0,2336	0,0932	0,0740	менше 1,0
3. Наявність власних оборотних активів ($OK_{вл}$)	82666	129340	199085	збільшення
4. Коефіцієнт маневреності власного капіталу ($K_{ман}$)	0,5287	0,6389	0,7434	0,4...0,6
5. Коефіцієнт забезпеченості оборотних активів власними оборотними коштами (K_3)	0,6936	0,7195	0,7557	0,1

* розраховано на підставі фінансової звітності підприємства та методики авторів [1,2]

За даними табл. 2.12 аналіз фінансової стійкості підприємства за відносними показниками свідчить про його позитивний фінансовий стан. Коефіцієнт автономії на всіх етапах (91,48% на початок і кінець попереднього року та 93,09% на кінець звітного року) перевищує нормативне значення 0,5, що свідчить про високий рівень фінансової незалежності підприємства. Коефіцієнт співвідношення залучених та власних коштів також знаходиться на безпечному рівні — 0,0932 на початок і кінець попереднього року та 0,074 на кінець звітного року (при нормативному значенні менше 1,0), що означає низьку залежність від зовнішніх джерел фінансування. Наявність власних оборотних активів зростає з 129 340 тис. грн до 199 085 тис. грн, що є позитивною динамікою та вказує на зростання обігових ресурсів підприємства. Коефіцієнт маневреності власного капіталу на початок і кінець попереднього року складав 0,6389, а на кінець звітного — 0,7434, що дещо перевищує рекомендовані межі (0,4–0,6). Це свідчить про підвищену гнучкість у використанні власного капіталу, проте також може сигналізувати про потенційне перевантаження обіговими активами. Коефіцієнт забезпеченості оборотних активів

власними коштами склав 0,7195 у попередньому році та 0,7557 у звітному, що перевищує мінімально допустимий рівень у 0,1 і свідчить про достатнє забезпечення поточної діяльності власними ресурсами. У цілому, підприємство має високу фінансову стійкість, не залежить від залучених коштів, активно формує власні оборотні активи та демонструє тенденцію до посилення автономії.

2.3.6. Аналіз ліквідності підприємства за відносними показниками

Аналіз ліквідності підприємства за відносними показниками здійснюється за даними форми №1 „Баланс (Звіт про фінансовий стан)” за даними табл. 2.13.

Таблиця 2.13 – Аналіз ліквідності підприємства за відносними показниками *

Коефіцієнти ліквідності підприємства	Алгоритм розрахунку за кодом рядка	Норма	Розрахункові значення			Відхилення
			На початок попереднього року	На кінець попереднього року	На кінець звітного року	
а	б	в	1	2	3	
1. Коефіцієнт поточної ліквідності (покриття)	$\frac{1195+1200}{1695}$	= 2,0	49,8	23,25	18,82	↓ -4,43
2. Коефіцієнт швидкої (критичної) ліквідності	$\frac{1195+1200-1100-1110}{1695}$	1,0	18,58	5,93	7,55	↓ -1,62
3. Коефіцієнт абсолютної ліквідності	$\frac{1160+1165}{1695}$	> 0,2 [0,25... 0,35]	17,08	4,81	7,26	↓ 2,45

* розраховано на підставі фінансової звітності підприємства та методики авторів [1, 2,]

За даними табл. 2.13 аналіз ліквідності підприємства свідчить про тенденцію до погіршення платоспроможності, хоча загальні значення залишаються високими порівняно з нормативами. Коефіцієнт поточної ліквідності у звітному році знизився до 18,82 проти 49,8 на початок попереднього року. Незважаючи на суттєве зниження на 4,43 пункт, він все ще перевищує нормативне значення (>2,0), що свідчить про надлишковий рівень оборотних активів відносно поточних зобов'язань. Коефіцієнт швидкої ліквідності також знизився: з 18,58 до 7,55. Хоча це зниження на 1,62 пунктів, але показник залишається значно вищим за

нормативне значення ($\geq 1,0$), що означає здатність підприємства оперативно погашати зобов'язання навіть без врахування запасів. Коефіцієнт абсолютної ліквідності у звітному році становив 7,26, зменшившись із 17,08 на початку періоду. Це зниження (2,45) також є суттєвим, але сам коефіцієнт залишається вищим за нормативний інтервал (0,25...0,35), що свідчить про високу ліквідність грошових коштів та їх еквівалентів. Отже, попри спостережуване зниження показників ліквідності у звітному році, підприємство все ще має надлишкову ліквідність за всіма параметрами. Це свідчить про достатній рівень фінансової гнучкості, однак вимагає посиленого контролю за ефективністю використання оборотних активів у майбутньому.

3. ПРАКТИКА ОБЛІКУ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

3.1. Загальна характеристика організації обліку на підприємстві

Облік на ТОВ «ДРУЖБА СВК» представлений такими видами: оперативний, фінансовий, статистичний та податковий.

Оперативний облік здійснюється безпосередньо у місцях виникнення господарських операцій — на виробничих підрозділах, складах та в структурних одиницях підприємства. Він забезпечує своєчасний контроль за рухом матеріальних ресурсів, готової продукції та виконанням виробничих завдань.

Фінансовий, податковий та статистичний облік ведеться бухгалтерською службою підприємства. Облік здійснюється відповідно до вимог Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», Податкового кодексу України та Національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку [10,23,25].

Організація бухгалтерського обліку на підприємстві регламентується Наказом про облікову політику, який затверджується керівником підприємства. У ньому визначено основні принципи, методи та процедури ведення обліку з урахуванням специфіки сільськогосподарської діяльності.

Ведення бухгалтерського обліку на ТОВ «ДРУЖБА СВК» здійснює бухгалтерська служба на чолі з головним бухгалтером. Головний бухгалтер забезпечує:

- організацію ведення бухгалтерського обліку відповідно до законодавства;
- контроль за правильністю оформлення первинних документів;
- своєчасне та повне відображення господарських операцій на рахунках обліку;
- складання та подання фінансової, податкової та статистичної звітності;
- контроль за збереженням активів підприємства;

- участь у проведенні інвентаризації майна та зобов'язань;
- контроль за своєчасним перерахуванням податків та зборів.

Для ведення бухгалтерського обліку на підприємстві застосовується автоматизована форма обліку з використанням спеціалізованого програмного забезпечення. Обробка облікової інформації здійснюється з використанням комп'ютерної техніки, що дозволяє підвищити оперативність і точність формування звітних даних. Крім спеціалізованих програм, у роботі використовуються прикладні програми MS Excel та MS Word для обробки та узагальнення інформації.

Документування господарських операцій здійснюється на підставі первинних документів, які складаються відповідно до вимог чинного законодавства. На підприємстві організовано контроль за правильністю оформлення первинної документації та її своєчасною передачею до бухгалтерії.

Статистичний облік реалізується шляхом складання та подання форм державної статистичної звітності, зокрема звітів щодо виробництва та реалізації сільськогосподарської продукції. Податкова звітність формується відповідно до вимог податкового законодавства та подається у встановлені строки.

Відповідно до облікової політики підприємства:

- оцінка запасів здійснюється за первісною вартістю;
- вибуття запасів визначається методом ФІФО;
- амортизація основних засобів нараховується прямолінійним методом;
- доходи визнаються за принципом нарахування;
- витрати визнаються у періоді їх виникнення відповідно до принципу відповідності доходів і витрат.

Таким чином, система обліку на ТОВ «ДРУЖБА СВК» організована відповідно до вимог чинного законодавства, забезпечує повне та достовірне відображення господарських операцій і створює інформаційну базу для прийняття управлінських рішень.

3.2. Облік результатів основної діяльності

Для відображення результатів основної діяльності підприємства в бухгалтерському обліку використовуються дані фінансової звітності, рахунків доходів, витрат та фінансових результатів. Згідно з національними стандартами бухгалтерського обліку (НП(С)БО 1), *основна діяльність* – це операції, пов'язані з виробництвом або реалізацією продукції (товарів, робіт, послуг), які є **головною метою** створення підприємства та забезпечують основну частку його доходу.

У другому розділі кваліфікаційної роботи було досліджено господарську діяльність ТОВ «ДРУЖБА СВК» за 2021–2022 рр., у результаті чого встановлено домінування доходів від основної діяльності підприємства. Динаміку фінансово-економічних показників діяльності ТОВ «ДРУЖБА СВК» за 2023–2024 рр. наведено у додатку Б. На основі представлених даних можна зробити висновок про подальші зміни у результатах господарської діяльності підприємства у досліджуваному періоді.

У 2024 році порівняно з 2023 роком обсяг продукції в натуральному виразі зменшився на 4 595 т або на 24,3 %, що свідчить про скорочення фізичного обсягу виробництва. Водночас обсяг продукції в оптових цінах без ПДВ у діючих цінах зріс на 61 799 тис. грн або на 32,7 %, що зумовлено зростанням середньої оптової ціни за 1 тону продукції на 8 грн або на 75,3 %.

Чистий дохід від реалізації продукції збільшився на 61 799 тис. грн або на 32,7 %. При цьому собівартість реалізованої продукції зменшилася на 2 380 тис. грн або на 1,58 %, що є позитивною тенденцією. Адміністративні витрати зросли на 25 %, а витрати на збут — на 26,4 %, проте це не призвело до погіршення фінансового результату.

Валовий прибуток підприємства зріс на 64 179 тис. грн або на 165,6 %. Витрати на 1 гривню реалізованої продукції зменшилися на 20,9 коп. або на 24,1 %, що свідчить про підвищення ефективності господарської діяльності.

Фінансовий результат до оподаткування у 2024 році збільшився на 71 784 тис. грн або на 285,7 %, що зумовило аналогічне зростання чистого прибутку

підприємства. Отримані результати свідчать про значне покращення прибутковості діяльності.

Матеріальні витрати зросли на 18 842 тис. грн або на 16,8 %, однак ефективність їх використання покращилась: матеріаловіддача збільшилася на 0,23 грн/грн або на 13,5 %, а матеріаломісткість знизилася на 11,9 %, що є позитивною тенденцією.

Фонд оплати праці зріс на 5 274 тис. грн або на 27,5 %, що свідчить про зростання витрат на персонал.

Середньооблікова чисельність працівників у 2024 році збільшилася на 1 особу або на 0,81 %. Продуктивність праці одного працівника зросла з 1 538,27 тис. грн до 2 024,24 тис. грн, тобто на 485,97 тис. грн або на 31,59 %, що свідчить про підвищення ефективності використання трудових ресурсів. Середня річна заробітна плата одного працівника зросла на 41,27 тис. грн або на 26,47 %. Позитивним є те, що темпи зростання продуктивності праці перевищують темпи зростання заробітної плати, що сприяє підвищенню ефективності діяльності підприємства.

Середня річна вартість основних засобів збільшилась на 13,15 %, що сприяло підвищенню ефективності їх використання. Фондовіддача по продукції зросла на 17,24 %, а по прибутку — у 3,6 рази. Фондорентабельність підвищилася на 88,63 процентних пункти, що свідчить про значне покращення ефективності використання основних засобів.

Середня річна вартість оборотних активів зросла на 16,34 %, при цьому коефіцієнт їх оборотності підвищився на 14,03 %, що свідчить про покращення ефективності використання оборотних ресурсів.

Рентабельність продукції збільшилася на 43,76 процентних пункти, а рентабельність виробництва — на 43,25 процентних пункти, що характеризує підвищення загальної прибутковості діяльності підприємства.

Середня річна сума дебіторської заборгованості зменшилася на 29,11 %, а кредиторської — на 30,62 %, що свідчить про покращення розрахункової дисципліни підприємства.

Коефіцієнти ліквідності мають позитивну динаміку: коефіцієнт поточної ліквідності зріс на 44,31, швидкої — на 22,13, абсолютної — на 17,57. Це свідчить про високий рівень платоспроможності та фінансової стійкості підприємства. Баланс підприємства є ліквідним.

Таким чином, у 2024 році порівняно з 2023 роком ТОВ «ДРУЖБА СВК» продемонструвало суттєве покращення фінансово-економічних показників діяльності, зростання прибутковості та підвищення ефективності використання ресурсів, що свідчить про стабільний фінансовий стан та позитивну динаміку розвитку підприємства.

Облік фінансових результатів у ТОВ «ДРУЖБА СВК» здійснюється на рахунку 79 «Фінансові результати», на якому узагальнюється інформація про доходи та витрати підприємства та визначається прибуток або збиток від його діяльності.

Господарські операції підприємства підтверджуються первинними документами, які є основою ведення бухгалтерського обліку та формування фінансової звітності. У табл. 3.1 наведено основні первинні документи з обліку доходів, витрат та фінансових результатів.

Таблиця 3.1 – Первинні документи з обліку доходів, витрат та фінансових результатів*

<i>Господарська операція</i>	<i>Первинний документ</i>
Відображення доходу від реалізації продукції	Видаткова накладна, товарно-транспортна накладна, акт виконаних робіт
Визнання собівартості реалізованої продукції	Калькуляція собівартості, накладна на відпуск матеріалів
Нарахування адміністративних витрат	Рахунки постачальників, акти виконаних робіт, розрахунково-платіжні відомості
Нарахування витрат на збут	Товарно-транспортні накладні, акти на транспортні послуги, рахунки
Нарахування заробітної плати	Табель обліку робочого часу, розрахунково-платіжна відомість
Визначення фінансового результату	Оборотно-сальдова відомість, бухгалтерська довідка
Списання фінансового результату	Бухгалтерська довідка

*складено автором на підставі джерел [19]

Первинні документи є підставою для відображення господарських операцій у бухгалтерському обліку доходів, витрат та фінансових результатів

підприємства. На їх основі здійснюється відображення операцій на рахунках бухгалтерського обліку, формуються регістри обліку та фінансова звітність. Правильне та своєчасне оформлення первинних документів забезпечує достовірність визначення фінансового результату підприємства.

Таблиця 3.2 – Кореспонденція рахунків з обліку фінансових результатів у ТОВ «ДРУЖБА СВК»*

Зміст господарської операції	Дт	Кт	Сума, грн.
Визнано дохід від реалізації продукції	361	701	198623,5
Списано дохід на фінансові результати	701	791	165519,6
Списано собівартість реалізації	791	90	89380,6
Списано адміністративні витрати	791	92	29793,5
Списано витрати на збут	791	93	19862,4
Списано інші операційні витрати	791	94	9931,2
Визначено фінансовий результат (прибуток)	791	441	16552,0
Визначено фінансовий результат (збиток)	442	791	-

*складено автором на підставі джерел [19]

Дані таблиці свідчать, що фінансовий результат ТОВ «ДРУЖБА СВК» формується шляхом списання доходів і витрат на рахунок 79 «Фінансові результати», після чого визначений прибуток або збиток списується на рахунок 44 «Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)».

Отже, облік фінансових результатів на підприємстві здійснюється відповідно до чинного законодавства з використанням рахунків доходів, витрат та фінансових результатів. Первинні документи є підставою для відображення господарських операцій, а узагальнення інформації здійснюється на рахунку 79 «Фінансові результати». Це забезпечує правильне визначення прибутку підприємства та формування показників фінансової звітності.

3.3. Облік результатів звичайної діяльності та надзвичайних подій

Фінансові результати звичайної діяльності підприємства формуються у процесі здійснення операційної, фінансової та іншої діяльності. Організація обліку фінансових результатів звичайної діяльності та надзвичайних подій у ТОВ «ДРУЖБА СВК» здійснюється відповідно до Національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку та Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій.

Для узагальнення інформації про доходи та витрати діяльності підприємства використовується рахунок 79 «Фінансові результати». На цьому рахунку наприкінці звітного періоду визначається фінансовий результат діяльності підприємства – прибуток або збиток.

На рахунку 79 узагальнюється інформація про фінансові результати від:

- основної діяльності;
- фінансової діяльності;
- іншої звичайної діяльності.

У процесі визначення фінансового результату наприкінці звітного періоду рахунки доходів і витрат закриваються на рахунок 79 «Фінансові результати».

Доходи підприємства відображаються на рахунках класу 7 «Доходи і результати діяльності», а витрати — на рахунках класу 9 «Витрати діяльності».

Фінансовий результат від іншої операційної діяльності формується на основі рахунку 71 «Інший операційний дохід» та рахунку 94 «Інші витрати операційної діяльності». Наприкінці звітного періоду відповідні рахунки закриваються на рахунок 79 «Фінансові результати».

Фінансовий результат від фінансової діяльності формується за даними рахунків 73 «Фінансові доходи» та 95 «Фінансові витрати».

Для відображення результатів звичайної діяльності підприємства у бухгалтерському обліку здійснюється закриття рахунків доходів та витрат за відповідними видами діяльності на субрахунки рахунку 79 «Фінансові

результати». Відображення результатів звичайної діяльності у бухгалтерському обліку наведено в таблиці 3.3.

Таблиця 3.3 – Відображення результатів звичайної діяльності у бухгалтерському обліку

Вид діяльності	Господарська операція	Дебет	Кредит	2023 рік, тис. грн	2024 рік, тис.грн
Інша операційна діяльність	Списано інший операційний дохід на фінансовий результат	71	791	2577	14056
Фінансова діяльність	Списано фінансові витрати на фінансовий результат	792	95	2091	2603
Інша діяльність	Списано результати іншої діяльності	793	97	222	11
Формування фінансового результату	Визначено фінансовий результат підприємства	79	44	264	11442

*складено автором на підставі джерел [18]

Дані таблиці свідчать, що результати звичайної діяльності підприємства формуються під впливом операційної, фінансової та іншої діяльності. Найбільший позитивний вплив на фінансовий результат має інша операційна діяльність.

У 2024 році її результат становив 14 056 тис. грн, що значно більше порівняно з 2023 роком.

Водночас фінансова діяльність підприємства є збитковою, оскільки фінансові витрати перевищують фінансові доходи.

Формування фінансового результату звичайної діяльності ТОВ «ДРУЖБА СВК» наведені у табл. 3.4.

Таблиця 3.4 – Формування фінансового результату звичайної діяльності*

Показник	2023 рік, тис. грн	2024 рік, тис. грн	Відхилення
Результат від іншої операційної діяльності	2577	14056	11479
Результат від фінансової діяльності	-2 091	-2 603	-512
Результат від іншої діяльності	-222	-11	211
Фінансовий результат звичайної діяльності	264	11442	11178

*складено автором на підставі джерел [18]

Дані таблиці свідчать, що основний вплив на формування фінансового результату звичайної діяльності підприємства має інша операційна діяльність. У 2024 році її результат значно зріс та становив 14 056 тис. грн. Водночас фінансова діяльність підприємства є збитковою, оскільки фінансові витрати перевищують фінансові доходи.

Алгоритм визначення фінансового результату підприємства наведено на рис. 3.1.

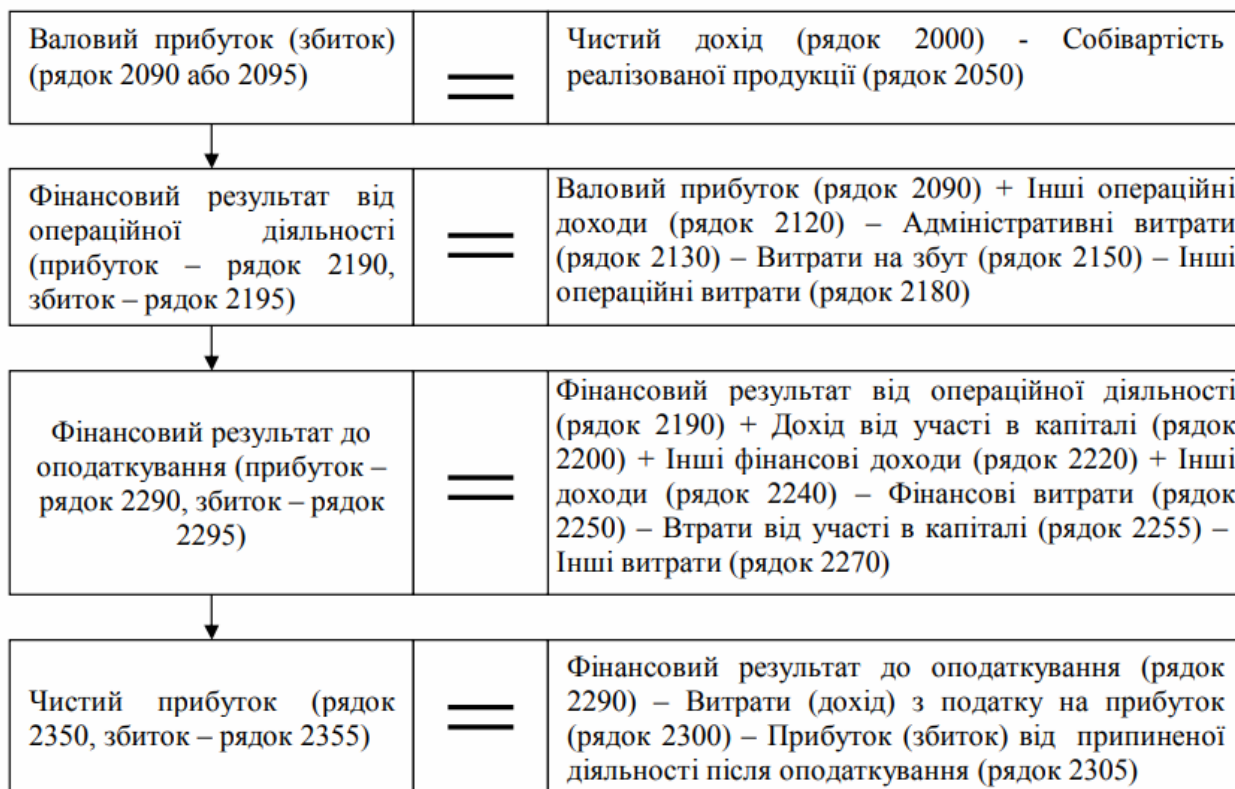

Рисунок 3.1 – Алгоритм визначення фінансового результату підприємства*

*складено на підставі джерел [18]

На рисунку наведено алгоритм визначення фінансового результату підприємства. Визначення фінансового результату здійснюється послідовно: спочатку визначається фінансовий результат від операційної діяльності, далі розраховується фінансовий результат до оподаткування, після чого визначається чистий прибуток або збиток підприємства. Отриманий чистий фінансовий результат відображається у бухгалтерському обліку на рахунку 44 «Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)».

Схема формування фінансового результату ТОВ «ДРУЖБА СВК» наведена на рис. 3.2.

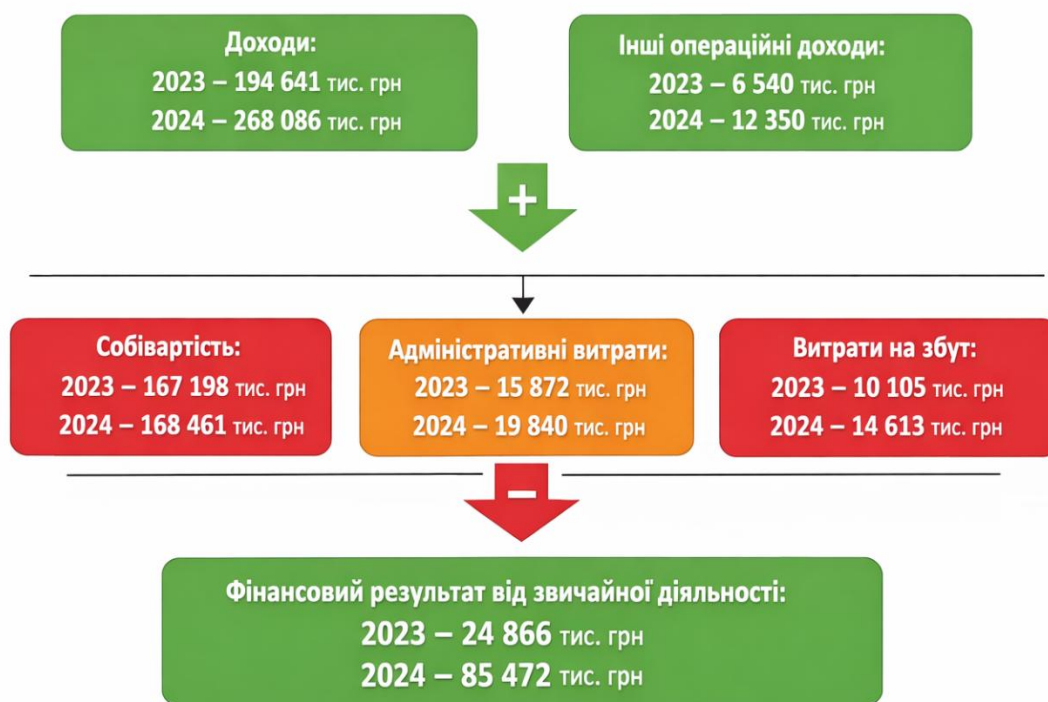

Рисунок 3.2 – Схема формування фінансового результату*

*складено автором на підставі фінансової звітності ТОВ «ДРУЖБА СВК»

Таким чином, у процесі закриття рахунків доходів і витрат формується фінансовий результат звичайної діяльності підприємства, який відображається на

рахунку 79 «Фінансові результати» та надалі списується на рахунок 44 «Нерозподілений прибуток».

Надзвичайні події – це одноразові, непередбачувані факти господарської діяльності, які не пов’язані з основною або іншою операційною діяльністю підприємства (наприклад, стихійні лиха, пожежі, штрафи, страхові відшкодування). Їх результат відображається на рахунку 79 «Фінансові результати» у складі надзвичайних доходів або витрат.

У звітному періоді надзвичайних подій, які б вплинули на фінансовий результат ТОВ «ДРУЖБА СВК», не відбулося, тому відповідні рядки містять прочерки.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

У першому розділі кваліфікаційної роботи було розглянуто теоретичні основи обліку фінансових результатів діяльності підприємства. Встановлено, що фінансовий результат є одним із найважливіших узагальнюючих показників діяльності підприємства, який характеризує ефективність господарювання та визначається як різниця між доходами і витратами підприємства за звітний період.

У процесі дослідження було розглянуто економічну сутність фінансових результатів, підходи різних науковців до визначення поняття «фінансовий результат», а також його роль у системі управління підприємством. Визначено, що прибуток є основним джерелом розвитку підприємства, розширення виробництва та підвищення його фінансової стійкості.

У роботі також досліджено порядок визнання та обліку доходів і витрат підприємства відповідно до національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку та Податкового кодексу України. Встановлено, що правильне визначення доходів і витрат є основою достовірного формування фінансового результату підприємства. Крім того, у розділі розглянуто порядок формування фінансового результату в бухгалтерському обліку, його відображення на рахунках бухгалтерського обліку та у фінансовій звітності підприємства. Визначено, що узагальнення інформації про фінансові результати здійснюється на рахунку 79 «Фінансові результати», на якому наприкінці звітного періоду визначається прибуток або збиток підприємства.

У другому розділі кваліфікаційної роботи було проведено економічний аналіз фінансових результатів діяльності ТОВ «ДРУЖБА СВК», а також здійснено загальний аналіз фінансового стану підприємства за 2021–2022 роки.

У процесі дослідження було надано техніко-економічну характеристику підприємства, визначено основні напрями його діяльності, організаційну структуру управління та особливості господарської діяльності. Аналіз основних фінансово-економічних показників показав, що підприємство працює прибутково, однак спостерігається скорочення обсягів виробництва у натуральному виразі, зниження

продуктивності праці та ефективності використання основних засобів. Водночас за рахунок зростання цін на продукцію підприємству вдалося збільшити чистий дохід та прибуток.

Поглиблений аналіз фінансових результатів показав, що фінансовий результат до оподаткування у звітному році збільшився, що є позитивною тенденцією та свідчить про покращення результатів діяльності підприємства. Основним джерелом формування прибутку є результат від реалізації продукції, а також значний вплив має інша операційна діяльність. Водночас фінансова та інвестиційна діяльність підприємства є менш ефективною та потребує покращення. Аналіз доходів і витрат показав, що основну частку доходів становить чистий дохід від реалізації продукції, хоча у звітному році зросла частка інших операційних доходів. У структурі витрат найбільшу частку займає собівартість реалізованої продукції, що відповідає виробничому характеру діяльності підприємства. Загалом витрати підприємства зростають, що потребує посилення контролю за їх формуванням.

Аналіз фінансових результатів від основної операційної діяльності показав зростання прибутку від реалізації продукції, однак рентабельність продукції знизилася у звітному році, що пов'язано з більш швидким зростанням собівартості порівняно з доходами. Рентабельність виробництва, навпаки, зросла, що пояснюється збільшенням прибутку до оподаткування.

У ході загального аналізу фінансового стану підприємства встановлено, що валюта балансу зростає, що свідчить про розширення діяльності підприємства. У структурі активів зростає частка оборотних активів, зокрема грошових коштів, що позитивно впливає на ліквідність підприємства. Водночас спостерігається уповільнення оборотності оборотних активів, що є негативною тенденцією та потребує більш ефективного управління оборотним капіталом.

Аналіз джерел формування активів показав, що підприємство фінансує свою діяльність переважно за рахунок власного капіталу, що свідчить про високий рівень фінансової незалежності та стійкості. Показники фінансової стійкості відповідають нормативним значенням і мають позитивну динаміку.

Аналіз ліквідності показав, що підприємство має високий рівень платоспроможності та здатне своєчасно погашати свої поточні зобов'язання, хоча у звітному році спостерігається певне зниження показників ліквідності.

Отже, за результатами проведеного економічного аналізу можна зробити висновок, що ТОВ «ДРУЖБА СВК» є фінансово стійким та прибутковим підприємством, яке має високий рівень фінансової незалежності, ліквідності та платоспроможності. Водночас підприємству необхідно звернути увагу на підвищення ефективності використання основних засобів, прискорення оборотності оборотних активів, зниження собівартості продукції та підвищення рентабельності діяльності.

У третьому розділі кваліфікаційної роботи було досліджено організацію та методику бухгалтерського обліку фінансових результатів на підприємстві ТОВ «ДРУЖБА СВК».

Встановлено, що облік фінансових результатів здійснюється відповідно до вимог чинного законодавства України та Національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку. Для узагальнення інформації про доходи та витрати підприємства використовується рахунок 79 «Фінансові результати», на якому формується підсумковий фінансовий результат діяльності — прибуток або збиток.

У процесі дослідження було визначено, що доходи підприємства обліковуються на рахунках класу 7 «Доходи і результати діяльності», а витрати — на рахунках класу 9 «Витрати діяльності». Наприкінці звітної періоду здійснюється закриття рахунків доходів і витрат на рахунок 79, що забезпечує формування фінансового результату за видами діяльності: операційною, фінансовою та іншою.

Особливу увагу приділено обліку результатів основної діяльності підприємства, який базується на використанні первинних документів, регістрів бухгалтерського обліку та фінансової звітності. Встановлено, що правильне документальне оформлення господарських операцій забезпечує достовірність визначення доходів, витрат і фінансових результатів.

Оцінка фінансово-економічних показників діяльності ТОВ «ДРУЖБА СВК»

за 2023–2024 роки показав позитивну динаміку розвитку підприємства, зокрема зростання чистого доходу, прибутку, рентабельності та ефективності використання ресурсів.

Дослідження обліку результатів звичайної діяльності засвідчило, що найбільший вплив на формування фінансового результату має операційна діяльність, зокрема інша операційна діяльність. Водночас фінансова діяльність підприємства є збитковою, що зумовлено перевищенням фінансових витрат над доходами.

Також встановлено, що у досліджуваному періоді на підприємстві відсутні надзвичайні події, які могли б вплинути на фінансовий результат.

Отже, система бухгалтерського обліку фінансових результатів на підприємстві організована належним чином, відповідає вимогам чинного законодавства та забезпечує формування достовірної інформації для прийняття управлінських рішень.

Стратегічні пропозиції щодо вдосконалення обліку та покращення фінансових результатів діяльності сільськогосподарських підприємств, таких як ТОВ «ДРУЖБА СВК», потребує врахування специфіки аграрного сектору: сезонності, залежності від природно-кліматичних умов та біологічних перетворень активів. Зокрема, в результаті дослідження можна запропонувати:

- Впровадження спеціалізованих ERP-систем для агробізнесу (наприклад, інтеграція обліку пального, моніторингу полів та руху зерна в реальному часі). Це мінімізує людський фактор та «паперові» затримки.
- Розподіл обліку доходів та витрат за конкретними підрозділами (рослинництво, тваринництво, автопарк). Це допоможе виявити «слабкі ланки», які поглинають прибуток.
- Мінімізація залишків на складах поза сезоном, що звільняє оборотний капітал.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Антонюк О.П., Купріна Н.М., Баранюк Х.О. Конспект лекцій з дисципліни «Аналіз господарської діяльності з курсовою роботою»: у 2 ч. Частина 1: Управлінський аналіз. Одеса: ОНТУ, 2025. 73 с.
2. Антонюк О.П., Ступницька Т.М., Купріна Н.М., Баранюк Х.О., Головаченко Л.М. Методичні вказівки до виконання курсової роботи з дисципліни «Аналіз господарської діяльності». Одеса: ОНТУ, 2025. 39 с.
3. Бутинець Ф.Ф. Бухгалтерський облік в Україні: Основи та практика. Житомир: ЖДТУ, 2021. 512 с.
4. Гетьман О.О., Хом'як О.Я. Бухгалтерський фінансовий облік: Підручник. К.: Центр учбової літератури, 2021. 652 с.
5. Грабова Г.Й., Калюга І.І. Фінансовий облік: Підручник. К.: Центр учбової літератури, 2020. 688 с.
6. Гринів Б.В. Економічний аналіз торговельної діяльності: підручник. Київ: Центр учбової літератури, 2021. 392 с.
7. Довгаль О. А. Облік і аналіз фінансових результатів. Х.: ХНЕУ, 2019. 308 с.
8. ЄСБО та МСФЗ: Міжнародні стандарти фінансової звітності. К.: Дело, 2023. 520 с.
9. Єфімова О.В. Фінансовий аналіз: навч. посіб. К.: Центр учбової літератури, 2021. –310 с.
10. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.99 р. № 996-XIV. *Законодавство України*: веб-сайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text> (дата звернення 12.03.2026).
11. Звіт про комплексну практику за фахом ТОВ «ДРУЖБА СВК». Одеса. ОНТУ, 2026. 30с.
12. Кіндрацька Г.І., Білик М.С., Загородній А.Г. Економічний аналіз: Підручник. 3-тє вид. К.: Знання, 2020. 487 с.

13. Ковальов В.В., Ковальов В.В. Корпоративні фінанси і банківська справа: поняття, алгоритми, показники / В. В. Ковальов, В. В. Ковальов. М.: Проспект, 2014. 880 с.
14. Кожанова Є.П., Отенко І.П. Економічний аналіз: навч. посіб. Харків: ХНУ, 2019. 368 с.
15. Купріна Н.М., Антонюк О.П., Баранюк Х.О. Конспект лекцій з дисципліни «Аналіз господарської діяльності з курсовою роботою»: Частина 2: Фінансовий аналіз. Одеса: ОНТУ, 2025. 46 с.
16. Маркс К. Капітал: Критика політичної економії. Т. 1. К.: Основи, 2020. – 848 с.
17. Методичні вказівки до виконання курсової роботи з дисципліни «Фінансовий облік». Одеса: ОНТУ, 2024. 39 с.
18. Методичні вказівки з комплексної практики за фахом для здобувачів вищої освіти ступеню «Бакалавр» спеціальності D1 «Облік і оподаткування», галузі знань D «Бізнес, адміністрування та право» (071 «Облік і оподаткування», галузі знань 07 «Управління та адміністрування»), освітньо-професійної програми «Облік і аудит» денної та заочної форми навчання / Укл.: Н.М. Купріна, Т.М.Ступницька, О.П. Антонюк, Ю.М. Мельник. Одеса: ОНТУ, 2026. 22 с.
19. Міністерство фінансів України. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій: Наказ від 30.11.1999 № 291. К., 1999. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/> (дата звернення 13.04.2026).
20. Мулик Т.О., Стебловський А.О. Фінансові результати підприємства: сутність та особливості відображення у звітності // Агросвіт. 2024. № 5. С.86-95
21. НП(С)БО №1 «Загальні вимоги до фінансової звітності». Наказ Міністерства фінансів України № 73 від 07.02.2013 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#Text> (дата звернення 03.04.2026).
22. Офіційний сайт Міністерства фінансів www.minfin.gov.ua (дата звернення 12.04.2026).

23. П(С)БО 15 «Дохід». Наказ Мінфіну №290 від 29.11.1999. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0860-99#Text> (дата звернення 10.04.2026).
24. П(С)БО 9 «Запаси». Наказ Міністерства фінансів України від 20.10.1999 №246. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0751-99#Text> (дата звернення 10.04.2026).
25. Податковий кодекс України: станом на 2024 рік. К.: Юрінком Інтер, 2024. 832 с.
26. Савицька Г.В. Аналіз господарської діяльності підприємства: Підручник. К.: Нове знання, 2022. 416 с.
27. Сидорова Н.О. Аналіз формування фінансових результатів діяльності підприємства // Збірник матеріалів VI Всеукраїнській студентській науково-практичній конференції «Актуальні аспекти соціально-економічного розвитку України: погляд молоді» 16-17 квітня 2026 року. Одеса, 2026. С. 645-447. URL: https://www.ontu.edu.ua/download/konfi/2026/Conference_abstract-16-17-04-26.pdf (дата звернення 17.04.2026).
28. Сидорова Н.О. Інформаційні технології: переваги та недоліки // Збірник матеріалів VI Всеукраїнській студентській науково-практичній конференції «Актуальні аспекти соціально-економічного розвитку України: погляд молоді» 17-18 квітня 2024 року. Одеса, 2024. С. 412-413. URL: https://www.ontu.edu.ua/download/konfi/2024/Conference_abstract-17-18-04-24.pdf (дата звернення 10.04.2026).
29. Сидорова Н.О. Особливості обліку та аналізу фінансових результатів діяльності підприємства // Збірник наукових праць молодих учених, аспірантів та здобувачів вищої освіти. Одеса. 2026. (до друку).
30. Толкачова Н.А. Фінанси підприємств: навч. посіб. К.: Академвидав, 2022. 360 с.
31. Форми фінансової звітності ТОВ «ДРУЖБА СВК», звітний період 2023–2024 рр.
32. Цивільний кодекс України. К.: Юрінком Інтер, 2024. 512 с.

33. Шлапак Д.В. Фінансові результати діяльності підприємства: сутність, порядок формування та відображення в обліку // X Всеукраїнська науково-практична конференція «Обліково-аналітичне забезпечення інноваційної трансформації економіки України». Одеса, 16-20 травня 2016 р. С.85-88. URL: <https://economics.net.ua/files/science/oblik/2016/85.pdf> (дата звернення 05.04.2026).

Додаток А

Витяг

з протоколу № 12
засідання кафедри фінансів, обліку та аудиту
від 23.04.2026р.

Голова засідання кафедри: в.о. завідувача кафедри фінансів, обліку та аудиту проф. Мельник Ю.М.

БУЛИ ПРИСУТНІМИ: професори: Іванченкова Л.В, Немченко В.В.; доценти: Антонюк О.П., Баранюк Х.О. (докторант), Васьковська К.О., Євтушевська О.О., Маркова Т.Д., Скляр Л.Б., Ступницька Т.М., Тарасова О.В.; старші викладачі та асистенти: Пчелянська Г.Б., Гребейникова Н.А.; ст. лаборант: Золотухіна С.А.

СЛУХАЛИ: в.о. завідувача кафедри фінансів, обліку та аудиту проф. Мельника Ю.М. про результати наукового колоквиуму: «Дослідження сучасних аспектів та інструментів: фінансів, банкінгу, фінансового обліку, аналізу та аудиту в системі управління діяльністю суб'єктів національної економіки», який проводився 17 квітня 2026 року в рамках наукової школи «Забезпечення конкурентоспроможності та ефективності функціонування національної економіки та її суб'єктів» кафедри фінансів, обліку та аудиту Одеського національного технологічного університету.

УХВАЛИЛИ:

1. Затвердити результати наукового колоквиуму «Дослідження сучасних аспектів та інструментів: фінансів, банкінгу, фінансового обліку, аналізу та аудиту в системі управління діяльністю суб'єктів національної економіки» з напряму наукової школи кафедри фінансів, обліку та аудиту «Забезпечення конкурентоспроможності та ефективності функціонування національної економіки та її суб'єктів», який проводився 17.04.2026 р.

2. Здобувачам вищої освіти СВО «Бакалавр» та СВО «Магістр» спеціальностей 071(D1) «Облік і оподаткування», ОПП «Облік і аудит» та 072 (D2) «Фінанси, банківська права, страхування та фондовий ринок», ОПП «Фінанси, банківська права, страхування та фондовий ринок», докторанту і аспірантам, які підготували доповіді на науковий колоквиум 17.04.2026 р. в рамках дослідження за темами КРМ, КРБ та дисертацій, що виконуються відповідно до затверджених тем на підставі наказів ОНТУ, надати апробацію наукових досліджень, а саме:

2.39. Здобувачі СВО «Бакалавр», ННІЕУіБ ім. Г.Е. Вейнштейна, спеціальності 071 «Облік і оподаткування», ОПП «Облік і аудит» – Сидорова Н.О., тема доповіді «ФІНАНСОВИЙ РЕЗУЛЬТАТ ЯК ВАЖЛИВИЙ ПОКАЗНИК ПРИЙНЯТТЯ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ», науковий керівник – к.е.н., доц. Маркова Т.Д.

В.о. завідувача кафедри фінансів,
обліку та аудиту, д.е.н., проф.

/ПІДПИСАНО/

Юрій МЕЛЬНИК

В.о. секретаря

/ПІДПИСАНО/

Світлана ЗОЛОТУХІНА

Додаток Б

Основні фінансово-економічних показників діяльності підприємства за 2023-2024 роки*

Показники	Попередній рік	Звітний рік	Відхилення звітного року від попереднього року	
			абс.	%
1. Обсяг продукції в натуральному виразі, т	23547	23600,9	53,9	0,23
2. Обсяг продукції в оптових цінах без ПДВ та акцизного збору, тис. грн.				
- у діючих оптових цінах	182142,86	239721,79	57578,93	31,61
- у порівнянних оптових цінах	182142,77	239721,66	57578,89	31,61
3. Середня оптова ціна за 1 тону продукції, грн.	7735,22	10157,32	2422,10	31,31
4. Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн.	189 207	251006	61 799	32,7
5. Собівартість реалізованої продукції, тис. грн.	150 458	148 078	-2 380	-1,58
6. Адміністративні витрати, тис. грн.	6715	8397	1682	25,0
7. Витрати на збут, тис. грн.	7168	9059	1891	26,4
8. Валовий прибуток, тис. грн.	38 749	102 928	64 179	165,6
9. Повна собівартість реалізованої продукції, тис. грн.	164 341	165 534	1 193	0,73
10. Витрати на 1 гривню реалізованої продукції, коп.	86,9	65,9	-20,9	-24,1
11. Фінансовий результат до оподаткування, тис. грн. в т.ч. в числі:	25 130	96 914	71 784	285,7
- від основної операційної діяльності	24866	85472	60606	243,7
- від іншої операційної діяльності	2577	14056	11479	445,3
- від фінансової діяльності	-2091	-2603	-512	-24,5
- від іншої діяльності	-222	-11	211	Зменшився у20,2 р
12. Податок на прибуток, тис. грн.	-	-	-	-
13. Чистий прибуток (збиток), тис. грн.	25 130	96 914	71 784	285,7
14. Матеріальні витрати, тис. грн.	111 851	130 693	18 842	16,8
15. Матеріаловіддача, грн./грн.	1,69	1,92	0,23	13,5
16. Матеріаломісткість продукції, грн./грн	0,59	0,52	-0,07	-11,9
17. Середня облікова кількість працівників підприємства, осіб.	123	124	1	0,81
18. Продуктивність праці одного працівника підприємства, тис. грн.	1538,27	2024,24	485,97	31,59

Продовження додатку Б

Показники	Попередній рік	Звітний рік	Відхилення звітнього року від попереднього року	
			абс.	%
19. Фонд оплати праці працівників підприємства, тис. грн.	19 183	24 457	5 274	27,5
20. Середня річна заробітна плата одного працівника підприємства, грн.	155,96	197,23	41,27	26,46
21. Середня річна вартість основних засобів за підприємства, тис. грн.	68 281	77262,5	8 982	13,15
22. Фондовіддача, грн./грн.				
- по продукції	2,77	3,25	0,48	17,24
- по прибутку	0,37	1,69	1,32	359,61
23. Фондорентабельність, %	36,80	125,43	88,63	x
24. Середня річна вартість оборотних активів, тис. грн.	245 486	285 610	40 124	16,34
25. Коефіцієнт оборотності оборотних активів	0,77	0,88	0,11	14,03
26. Рентабельність продукції, %	25,75	69,51	43,76	x
27. Рентабельність виробництва, %	15,29	58,55	43,25	x
28. Середня річна сума дебіторської заборгованості	8 515	6 037	-2 479	-29,11
29. Середня річна сума кредиторської заборгованості	13 424	9 314	-4 110	-30,62
30. Коефіцієнти ліквідності балансу				
- коефіцієнт поточної ліквідності	18,29	62,59	44,31	x
- коефіцієнт швидкої ліквідності	8,80	30,94	22,13	x
- коефіцієнт абсолютної ліквідності	6,76	24,33	17,57	x

*розраховано автором на підставі джерел [18]